

Kantoor van afgifte: 2800 Mechelen 1

P 309638

België – Belgique
P.B. – P.P.
2800 Mechelen 1
BC 7215

Nieuwsbrief

Mossen en Lichenen - Planten -Paddenstoelen

2009 - 9^e jaargang nr. 2 april – mei – juni

Verschijnt driemaandelijks

Afzendadres:
Coxiestraat 11
2800 Mechelen
studie@natuurpunt.be
www.natuurpunt.be

natuurpunt

V.u. Willy Ibens. Coxiestraat 11

2800 Mechelen

Deze nieuwsbrief wordt gratis toegestuurd aan alle geïnteresseerden.

Wenst u lid te worden van één van de werkgroepen en de nieuwsbrief op regelmatige basis te ontvangen, stuur dan een briefje naar Natuurpunt Studie, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen of een mailtje naar Roosmarijn.steeman@natuurpunt.be

De nieuwsbrief wordt digitaal verstuurd (PDF-formaat).
Wie dit wil kan de nieuwsbrief nog wel op papier ontvangen.

Wenst u de nieuwsbrief niet langer te ontvangen, geef dan een seintje.

Veel leesplezier!

**De volgende nieuwsbrief zal in juni verschijnen.
Artikels en kalenders kunnen tot 20 augustus ingestuurd worden.**

Wil u ons financieel steunen dan kan dat. Giften vanaf 30€ zijn fiscaal aftrekbaar.

Storten kan op rekening nr.: 230-0524745-92 met vermelding van de volgende projectnummers:

- Natuurstudie algemeen..... 2000

- Plantenwerkgroep..... 2351

- Paddenstoelenwerkgroep..... 2301

- Mossenwerkgroep 220

INHOUD

Waarnemingen.be viert 1 jaar en 1.000.000 waarnemingen	4
Monitoring in natuurgebieden van start	4

Nieuwsbrief Mossen en lichenen

De Pont – een lichenenonderzoek	9
Natuurreservaat “De Hoofsweer” in Brecht	11

Nieuwsbrief Planten

Gorteria	19
Met de Nationale Werkgroep Botanie op streeptocht	21
FON op excursie	22
Florawerkgroep Diest Natuurpunt Oost-Brabant	35
Limburgse plantenexcursies	36
Plantenwerkgroep Natuurpunt Gent	43
PWG Vlaamse Ardennen <i>Plus</i>	45
Plantenwerkgroep afdeling De Wielewaal	49
Plantenwerkgroep Schijnvallei	50
Planten in C6 Kempen	50
Plantenwerkgroep Thalictrum - Natuurpunt Geel Meerhout	51
Plantenwerkgroep Allium - Denderstreek	51
Plantenwerkgroep Scheldeland	52
Plantenwerkgroep Meetjesland	53
Plantenwerkgroep Duinviooltje	54
Plantenwerkgroep Klein Brabant	54

Nieuwsbrief Zwammen

Lenteknotszwam, een indicator voor natte heide	57
Gemakkelijk herkenbare korstjes	57
Natuurpunt Ninove op zoek naar voorjaarszwammen	57
Paddenstoelenwerkgroep Mycoflora	58
Mycologia Zuid – West – Vlaanderen	58
De Takruitertjes organiseren een cursus i.s.m. VZW Durme	58

Waarnemingen.be viert 1 jaar en 1.000.000 waarnemingen

Op 15 mei mocht waarnemingen.be 1 kaarsje uitblazen. Op 1 jaar tijd brachten de bijna 4.000 geregistreerde waarnemers zomaar eventjes 903.393 waarnemingen samen via deze website, en dat van zowat alle soortengroepen. En elke dag komen daar een paar duizend waarnemingen bij. Je kan dit opvolgen via [Overzichten > Statistieken](#). Dat is een pak nuttige informatie voor het natuurbehoud!

Waarnemingen.be is nog volop in ontwikkeling. Er staan dit jaar heel wat uitbreidingen op het programma waaronder een volledig vernieuwd invoerscherm. Ook achter de schermen gebeuren bijna dagelijks aanpassingen en verbeteringen. Dank aan alle gebruikers voor hun constructieve feed-back. Vragen en suggesties blijven welkom op info@waarnemingen.be of op www.natuur-forum.be

Op 5 juni is het dan zover, waarnemingen.be haalt 1.000.000 waarnemingen waarvan 63.965 plantenwaarnemingen, 21.321 waarnemingen van paddenstoelen en 5.370 waarnemingen van mossen en korstmossen. De invoersite heeft een goede start genomen. In de toekomst zal het belang van waarnemingen.be alleen maar toenemen. Al de informatie die vrijwilligers op deze manier genereren zal van unieke waarde zijn voor het natuurbeleid en -behoud.

Monitoring in natuurgebieden van start

Op de beheerteamdagen stond het thema monitoring centraal. Natuurpunt wil een vinger aan de pols houden van de toestand van de natuur in Vlaanderen. In onze natuurgebieden doen we dit door herhaalbare cijfers te verzamelen over de evolutie van de biodiversiteit en de effecten van het gevoerde beheer. Hiertoe worden monitoringschema's op maat opgesteld, en reiken we onze talrijke vrijwilligers handleidingen, methodieken en invulformulieren aan. Over de resultaten wordt jaarlijks gerapporteerd.

Twee doelen staan centraal in onze monitoring:

1. Opvolgen van de evolutie van de **toestand van de natuur** in Vlaanderen en in onze natuurgebieden
2. Opvolgen van de **effecten van het beheer** in onze natuurgebieden op fauna en flora.

Dit doen we door herhaalde tellingen via vaste methoden, het opvolgen van de vegetatie, de abiotiek en het beheer en door tel- of meetprojecten op maat.

Vanaf 2009 wordt een vernieuwde aanpak gevolgd om de toestand van de natuur in onze natuurgebieden op te volgen. Onder monitoring verstaan

we niet langer enkel het opvolgen van de fauna en flora, maar ook van het gevoerde beheer, de vegetatiestructuur en de abiotiek in elk gebied. Om de verzamelde cijfers vergelijkbaar maken tussen gebieden, willen we gestandaardiseerde methodes gebruiken.

Voor elk natuurgebied wordt een basisschema opgesteld op basis van een multisoortenbenadering. Daaraan kunnen extra modules worden toegevoegd, afhankelijk van de beschikbare tijd, kennis en vrijwilligers. Samen vormt dit het monitoringplan. Goed onderzochte gebieden kunnen aansluiten bij een integraal Vlaams meetnet. De tabel toont voor elk niveau welke modules verplicht, aangeraden of optioneel zijn. Aan een aantal modules wordt nog volop gewerkt. Hier vind je steeds de laatste versie van handleidingen en invulformulieren. Vragen of opmerkingen zijn welkom op monitoring@natuurpunt.be.

Voor de vegetatie worden er 5 modules voorgesteld. Bij een standaardmonitoring worden drie modules uitgevoerd, daarbovenop is er nog één sterk aanbevolen en één optioneel. Indien men een meetnet wil oprichten is het nodig om vier modules op te nemen en als vijfde is het opvolgen van de vegetatie in proefvlakken dan aangeraden.

X = Standaard
A = Aanbevolen
O = Optioneel

Vegetatie	Standaard	Meetnet
Module V1: natuurtypekartering	X	X
Module V2: opvolgen van soorten en structuur in natuurtypes	A	X
Module V3: opvolgen van vegetatie in proefvlakken	O	A
Module V4: opvolgen Rode Lijstsoorten	X	X
Module V5: opvolgen doelsoorten vegetatie	X	X

V1 Natuurtypekartering

Deze module is werk voor specialisten, mensen met ervaring op het terrein en een vegetatiekundig inzicht. De arbeidsintensiviteit hangt af van de perceelsgrootte en diversiteit in het natuurgebied. Doordat natuurtypes doorgaans traag veranderen, wordt een kartering om de vijf jaar voorgesteld.

Vegetaties veranderen onder invloed van standplaatsfactoren zoals hydrologie, verzurende depositie, instroom nutriënten, beheer, ... Met een kartering van natuurtypes zien we hoe de gewenste natuurtypes zich ontwikkelen in de ruimte doorheen de tijd onder invloed van deze standplaatsfactoren. Deze module maakt het mogelijk om de vegetatiedoelstellingen objectief te evalueren. Deze evaluatie is vooral kwantitatief (hoe evalueren de oppervlaktes per natuurtype) maar ook

kwalitatief (gaat een natuurtype over in een ander?). Als eenheid worden de Vlaamse natuurtypes¹ gebruikt, één van de basisstenen in het hele monitoringprogramma van Natuurpunt. Er werd gekozen voor natuurtypes omdat deze methode eenduidig als vegetatiekartering op terrein toepasbaar is in heel Vlaanderen. De methodiek van de Biologische Waarderingskaart (BWK) is daarentegen vaak moeilijker toepasbaar op diverse biotopen. Een klassiek voorbeeld vormt de BWK codering hp* (soortenrijke graslanden). Deze aanduiding geeft niet weer over welk type grasland het precies gaat (zilverschoongrasland, kamgrasland,...). Met de natuurtypes kan wel een meer nauwkeurige kartering uitgevoerd worden. In totaal zijn er 12 natuurtypehoofdgroepen die verder kunnen worden opgesplitst in 132 natuurtypes (ter vergelijking: de BWK heeft er circa 130). Een optie in deze module is om natuurtypes nog verder op te splitsen in subtypes. Dit kan interessant zijn om diverse gradiënten in een gebied nog beter op te volgen maar is niet de standaard

V3 Opvolgen van vegetatie in proefvlakken

De methode bij uitstek om specifieke vegetaties te monitoren is via detailopnames in proefvlakken met beperkte oppervlakte. Deze proefvlakken worden zeer gedetailleerd vastgelegd op een weloverwogen plaats in het perceel en laten toe om fijne verschuivingen in de plantensamenstelling te detecteren, die vervolgens kunnen worden verklaard op basis van wijzigingen in beheer of abiotiek. Wijzigingen kunnen ook het gevolg zijn van natuurlijke successie. De verschuivingen in plantensamenstelling kunnen betrekking hebben op soorten die in het PQ verschijnen, soorten die eruit verdwijnen, of soorten die in aantal of bedekking toe- of afnemen.

Deze module is arbeidsintensief en werk voor specialisten. Enkel indien er mensen met voldoende kennis en tijd zijn, kan deze module uitgevoerd worden in een natuurgebied.

Meer info vind je op onze website:

www.natuurpunt.be onder “monitoring”

De laatste versies van handleidingen en invulformulieren vind je op het medewerkersgedeelte onder het luik [monitoring](#).

Als je nog geen login hebt, is het mogelijk om vlot als medewerker te [registreren](#).

¹ De Vlaamse natuurtypes zijn te vinden op http://www.inbo.be/content/page.asp?pid=BIO_NT_start

Nieuwsbrief **MOSSEN** & **LICHENEN**

Werkgroep Mossen en Lichenen

een *symbiose* tussen
Floristisch Onderzoek voor
Natuurbehoud
&
Natuurpunt

FON

Voorzitster:

* Chris Janssens (014/21.67.49)

Secretaris:

* Karl Hellemans (03/383.26.58)

Penningmeester:

* Jan Dirx (014/58.64.64)

Ereleden:

* Juul Slembrouck (03/321.32.75)

* Hubert De Meulder (03/830.13.87)

Redactie:

* Marie-Claire Bottu (011/68.03.01)

* Jan Dirx (014/58.64.64)

* Chris Janssens (014/21.67.49)

* Vera Tetsch (014/36.88.50)

* Juul Slembrouck (03/321.32.75)

* Henri Stappaerts (03/288.43.70)

excursies op maandagnamiddag om de
veertien dagen

Contactpersonen Natuurpunt

EDUCATIE

* Hans Vermeulen (014/47.29.50)

Graatakker 11, 2300 Turnhout

ARTIKELS & INFO

* Roosmarijn Steeman (015/29.72.22)

Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

Doelstellingen Werkgroep

- * bijdrage vormen voor natuurbehoud/-beheer
- * ecologisch onderzoek
- * verspreidingsonderzoek
- * popularisatie van de (korst)mossen-studie
- * stevige band met educatie: cursussen en initiatie-excursies
- * publicaties

De Werkgroep Mossen en Lichenen FON - Natuurpunt is een symbiose tussen de Werkgroep Floristisch Onderzoek voor Natuurbehoud en Natuurpunt. De werkgroep F.O.N. bestudeert al meer dan een decennium de mossen van ons land. De werkgroep opereerde in het verleden hoofdzakelijk in het Antwerpse maar richtte ook tal van excursies elders in, o.a. naar Wallonië en het buitenland.

De werkgroep staat open voor iedereen die geïnteresseerd is in mossen en/of lichenen, leken of gevorderden. Op de excursies worden beginners met zorg opgevangen (educatie). Er wordt tevens veel gewerkt aan feedback naar de leden. Met dit alles poogt de werkgroep zijn steentje bij te dragen aan zowel mossen- en lichenenstudie, als aan het natuurbehoud.

Ook jij kan iets bijdragen aan deze nieuwsbrief!

De Pont - een lichenenonderzoek

Karl Hellemans

De Pont is een natuurgebiedje door natuurpunt beheerd door vooral grote grazers in het hoogseizoen. Rietlanden worden gemaaid. Gedeeltelijk is er ook nog een oud stort onder de bovenlaag, dat op sommige plaatsen dagzoomt.

Centraal is een vijver gevoed met water van Pidpa (kalkrijk maaswater).

Naast de open ruimte is er een verscheidenheid aan bomen.

Onderzoek op dinsdagvoormiddag van 03, 10 en 17/03/2009

De lichenen werden vooral opgespoord door: Jackie Poeck, Henri Stappaerts en Karl Hellemans (notitie en verslag).

Met dank aan Jackie Poeck voor het determineren van *Arthonia radiata* en aan Dries Van Den Broeck voor het nakijken van enkele lichenen en het determineren van *Catillaria nigroclavata* - Boomrookkorst.

Legende bij de afkortingen in de lijst:

Substraten: Ab= abeel, Ba= Baksteen, DH= dood hout, Es= Es, El= Els, Esd= Esdoorn, Hb= Haagbeuk, Vl= vlier, Wi= Wilg.

Herbarium: JP= Jackie Poek, KH= Karl Hellemans met volgnummer.

Zeldzaam: een graad van zeldzaamheid voor Nederland. Onze situatie is vergelijkbaar daarom kan het ons een richtlijn geven : aa= algemeen, aaa= zeer algemeen, zz= zeldzaam, BE= bedreigd, EB= ernstig bedreigd, TNB= totaal niet bedreigd.

p= een Licheenparasiet.

Onderaan het Melig takmos was er een kolonisatie bezig over een lengte van zeker 50 cm. Allicht soralen die daar neerstreken en nieuwe *Ramalina* deden ontstaan.

***Ramalina farinacea* – Melig takmos**

Tabel 1 **Overzicht van de waargenomen soorten in de Pont met info over het substraat, code van het herbariummateriaal, de zeldzaamheid en de Rode - Lijstklasse**

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Substraat	Herbarium	Zeldzaam + Rode Lijst
<i>Amandinea punctata</i>	Vliegenstrontjesmos	Es		aaa
<i>Anisomeridium polypori</i>	Schoorsteentje	VI	KH 576	aaa TNB
<i>Arthonia radiata</i>	Amoebekorst	Me	JP	aa TNB
<i>Bacidia neosquamulosa</i>	Nieuwe knoopjeskorst	Esd	KH 579	aaa
<i>Buellia griseovirens</i>	Grijsgroene stofkorst	Es		aaa
<i>Candelaria concolor</i>	Vals dooiermos	DH, Wi		aaa TNB
<i>Candelariella reflexa</i>	Poedergeelkorst	Esd		aaa
<i>Catillaria nigroclavata</i>	Boomrookkorst	VI	KH 573	zz EB
<i>Cladonia spec</i>	Soort bekermos	Esd		0
<i>Cladonia chlorophaea</i>	Fijn bekermos	Ab, Po		aa
<i>Cladonia coniocraea</i>	Smal bekermos	Dh		aa
<i>Cladonia fimbriata</i>	Kopjes-bekermos	Ab		aaa
<i>Flavoparmelia caperata</i>	Bosschildmos	Ab, Wi		aaa TNB
<i>Hyperphyscia adglutinata</i>	Dun schaduwmos	Es		aa TNB
<i>Hypotrachyna revoluta</i>	Gebogen schildmos	Wi		aaa
<i>Jamesiella anastomosans</i>	Aspergekorst	Wi	KH 577	aaa
<i>Lecania cyrtella</i>	Boomglimschotelkje	Po	KH 575	aa
<i>Lecania naegelii</i>	Rookglimschotelkje	VI	KH 580	zz BE
<i>Lecanora albescens</i>	Kalkschotelkorst	Ba		aaa
<i>Lecanora carpineae</i>	Melige schotelkorst	Po		aaa
<i>Lecanora expallens</i>	Bleekgroene schotelkorst	Ab, Es		aaa
<i>Lecidella elaeochroma</i>	Gewoon purperschaaltje	Es		aaa
<i>Lepraria incana</i>	Gewone poederkorst	EI		aaa
<i>Lepraria vouauxii</i>	Bleke poederkorst	Po		aa
<i>Melanelixia subaurifera</i>	Verstop-schildmos	Esd, Es, Wi	KH 578	aaa
<i>Paranectria oropensis</i>		Physcia		p
<i>Parmelia sulcata</i>	Gewoon schildmos	Es, Po, Wi		aaa
<i>Parmotrema perlatum</i>	Groot schildmos	Ab, Wi		aaa
<i>Phaeophyscia orbicularis</i>	Rond schaduwmos	EI, Es		aaa
<i>Physcia adscendens</i>	Kapjesvingermos	Es, Esd, Wi		aaa
<i>Physcia tenella</i>	Heksenvingermos	Es, Esd, Wi		aaa
<i>Physconia grisea</i>	Grauw rijpmos	DH		aaa
<i>Punctelia jeckeri</i>	Rijpschildmos	DH, Po		aaa TNB
<i>Punctelia subrudecta</i>	Gestippeld schildmos	Esd, DH, Wi		aaa
<i>Ramalina farinacea</i>	Melig takmos	DH		aaa
<i>Verrucaria nigrescens</i>	Gewone stippelkorst	Ba		aaa
<i>Xanthoria candelaria</i>	Kroezig dooiermos	Es, Wi		aaa
<i>Xanthoria parietina</i>	Groot dooiermos	Es, DH, Po		aaa
<i>Xanthoria polycarpa</i>	Klein dooiermos	Esd, Hb		aaa

Besluit

Ammoniakminnende lichenen zoals *Physcia* en *Xanthoria* zijn aanwezig maar niet op een dominante wijze.

De lijst geeft een zeer ruim spectrum van aanwezige lichenen. De vondst van *Arthonia radiata* - Amoebekorst als warmtegevoelig licheen is waardevol.

Catillaria nigroclavata - Boomrookkorst als zz aangegeven en ernstig bedreigd is een bijzondere vondst: de vruchtlichamen zijn zeer klein (+/- 0,2mm!). Wordt ook gemakkelijk over het hoofd gezien.

Lecania naegelii – Rookglimschotelkje is ook zeldzaam en bedreigd en een licheen dat meer aan de kust voorkomt. Het behoort tot een verrijkt milieu (*Xanthoria* -gemeenschap).

Een prachtige vondst was een groot exemplaar van *Ramalina farinacea* – Melig takmos op een dode boom, waarschijnlijk wilg. Een exemplaar dat men bij ons niet veel ziet! Dagzomende steen liet nog twee steenbewoners bewonderen.

Globaal een mooi en gevarieerd aanbod aan lichenen!

Literatuur

Aptroot A., van Herk C.M., Sparrius L. B. & Spier J. L. (2004) – Checklist van de Nederlandse korstmossen en korstmosparasieten. *Buxbaumiella* 69: 17-55.

Van den Broeck D., van Herk C.M., Aptroot A., Jordaens D., Sparrius L.B. & Poeck J. (2004) - Nederlandse namen van korstmossen. BLWG, VWBL en Natuurpunt.

Wirth Volkmar & Düll Ruprecht (2000)- Mossen en korstmossen. Tirion. Baarn. 320p. ill.

Natuurreservaat “De Hoofswear” in Brecht

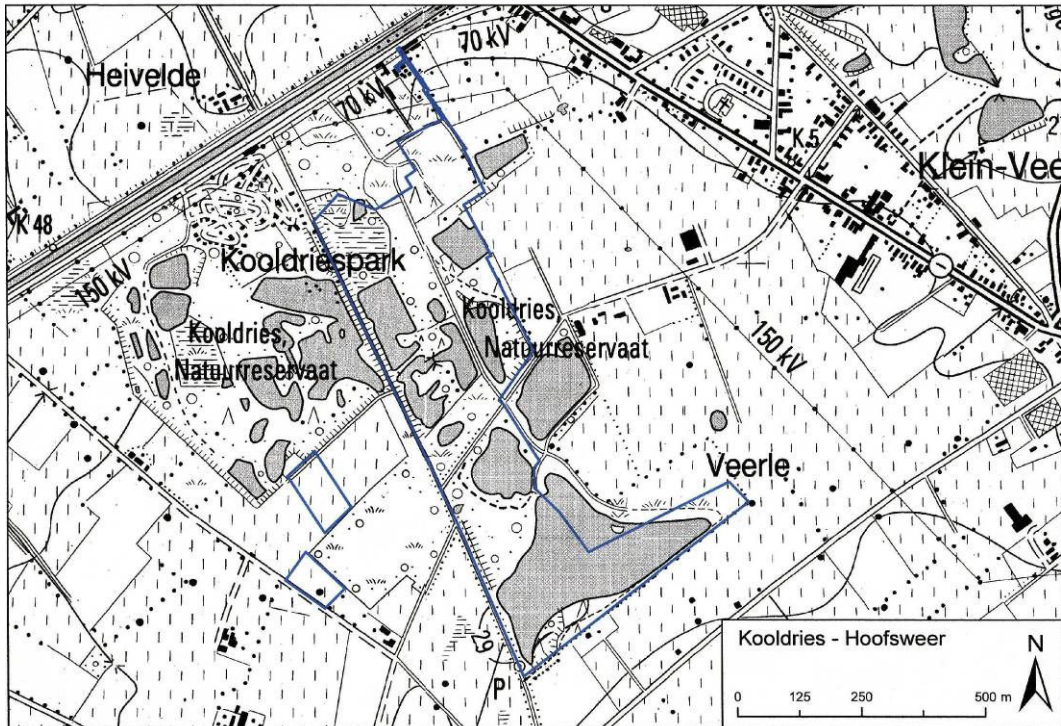
Het circa 21 hectare grote natuurgebied ‘De Hoofswear’ is net als het nabij gelegen natuurreservaat ‘De Kooldries’ een oud kleiputtenlandschap. Dit gebied wordt momenteel beheerd door het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) van de Vlaamse overheid. Voor het opstellen van het nieuwe beheerplan en het uitwerken van het wandeltraject werkt Natuurpunt sinds kort nauw samen met het ANB. Zodoende wordt het beheer van beide natuurgebieden op elkaar afgestemd en kan je binnenkort gaan wandelen in zowel De Kooldries als de Hoofswear.

In de maanden februari, maart en april werd door de Planten- & zwammenwerkgroep van Natuurpunt Schijnvallei in een viertal sessies een onderzoek gedaan naar de aanwezige mossen, korstmossen & fungi in het gebied.

Het natuurgebied bevindt zich in de volgende kilometerhokken: b5-42-24 /b5-43-13/ b5-43-31.

De genoteerde blad- & levermossen zijn door de bank genomen vrij algemene soorten, toch werden een viertal zeldzamere soorten gedetermineerd, naast twee verschillende veenmossen. Het meest opvallende voor het gebied is alleszins de rijke mycoflora. We konden, ondanks het mindere seizoen voor paddenstoelen, toch nog een 30-tal soorten noteren.

Vermeldenswaardig is de vondst van de zeer zeldzame Tongvaren (*Asplenium scolopendrium*).

Notitie & verslag

Lichenen: Karl Hellemans & Henri Stappaerts

Mossen, fungi & Myxomyceten: Staf Brusselaers

Determinatie & microscopie myxo's: Sylvia De Pauw

Deelnemers: Sylvia De Pauw, Karin de Veth, Lutgarde Van Petegem, Dré Peeters, Karl Hellemans, Henri Stappaerts, Hilaire Geers, Paula Smits, Danny Tweelinckx, Frans Wouters, Hubert De Herdt, Christine Van Lommel, Leo Van Herbruggen, François Uffelen, Dirk Gheldolf, Wim d'Hooge, Staf Brusselaers

Greppelblaadje - Cladonia caespiticia

Kopjesbekermos – Cladonia fimbriata

Zwammen & Slijmzwammen			
	Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Afdeling*
1	<i>Auricularia auricula-judae</i>	Echt judasoor	Basid
2	<i>Bjerkandera adusta</i>	Grijze buisjeszwam	Basid
3	<i>Calloria neglecta</i>	Brandnetelschijfje	Asco
4	<i>Comatricha nigra</i>	Langstelig kroeskopje	Myxo
5	<i>Coprinus domesticus</i>	Grote viltinktzwam	Basid
6	<i>Crepidotus cesatii</i>	Rondsporig oorzwammetje	Basid
7	<i>Dacrymyces stillatus</i>	Oranje druppelzwam	Basid
8	<i>Daedaleopsis confragosa</i>	Roodporiehoutzwam	Basid
9	<i>Didymium melanospermum</i>	Vlekkig kristalkopje	Myxo
10	<i>Flammulina velutipes</i>	Gewoon fluweelpootje	Basid
11	<i>Fomes fomentarius</i>	Echte tonderzwam	Basid
12	<i>Ganoderma lipsiense</i>	Platte tonderzwam	Basid
13	<i>Ganoderma lucidum</i>	Gesteelde lakzwam	Basid
14	<i>Heterobasidion annosum</i>	Dennenmoorder	Basid
15	<i>Hyphodontia nesporei</i>	Penseeltandjeszwam	Basid
16	<i>Merismodes anomalus</i>	Breedsporig hangkommetje	Basid
17	<i>Oligonema flavidum</i>	Wrattig goudbolletje	Myxo
18	<i>Oligonema schweinitzii</i>	Dwerggoudbolletje	Myxo
19	<i>Piptoporus betulinus</i>	Berkenzwam	Basid
20	<i>Pleurotus ostreatus</i>	Gewone oesterzwam	Basid
21	<i>Plicatura crispa</i>	Plooiwieswaaiertje	Basid
22	<i>Polydesmia pruinosa</i>	Kernzwamknoopje	Asco
23	<i>Polyporus brumalis</i>	Winterhoutzwam	Basid
24	<i>Reticularia lycoperdon</i>	Zilveren boomkussen	Myxo
25	<i>Russula nigricans</i>	Grofplaatrussula	Basid
26	<i>Stereum hirsutum</i>	Gele korstzwam	Basid
27	<i>Stereum subtomentosum</i>	Waaierkorstzwam	Basid
28	<i>Trichia affinis</i>	Bolvormig draadwatje	Myxo
29	<i>Trichia decipiens</i>	Peervormig draadwatje	Myxo
30	<i>Xylaria carpophila</i>	Beukendopgeweizwam	Asco

*Afdeling

Basidiomycota : Steeltjeszwammen

Myxomycota: Slijmzwammen

Ascomycota: Zakjeszwammen

Bleek Boomvorkje - Metzgeria furcata

Gewoon thujamos - Thuidium tamariscinum

MOSSEN				
	Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	*	**
1	<i>Amblystegium serpens</i>	Gewoon pluisdraadmos	a	B
2	<i>Atrichum undulatum</i>	Groot rimpelmos	a	B
3	<i>Aulacomnium androgynum</i>	Gewoon knopjesmos	a	B
4	<i>Brachythecium rutabulum</i>	Gewoon dikkopmos	a	B
5	<i>Bryum capillare</i>	Gedraaid knikmos	a	B
6	<i>Calliergonella cuspidata</i>	Gewoon puntmos	a	B
7	<i>Calypogeia fissa</i>	Moerasbuidelmos	a	L
8	<i>Campylopus flexuosus</i>	Boskronkelsteeltje	a	B
9	<i>Campylopus pyriformis</i>	Breekblaadje	a	B
10	<i>Campylopus pyriformis</i>	Breekblaadje	a	B
11	<i>Ceratodon purpureus</i>	Gewoon purpersteeltje	a	B
12	<i>Dicranella heteromalla</i>	Gewoon pluisesmos	a	B
13	<i>Dicranoweisia cirrata</i>	Gewoon sikkelsterretje	a	B
14	<i>Dicranum montanum</i>	Bossig gaffeltandmos	a	B
15	<i>Dicranum scoparium</i>	Gewoon gaffeltandmos	a	B
16	<i>Dicranum tauricum</i>	Bros gaffeltandmos	a	B
17	<i>Diplophyllum albicans</i>	Nerflevermos	z	L
18	<i>Fissidens bryoides</i>	Gezoomd vedermos	a	B
19	<i>Grimmia pulvinata</i>	Gewoon muisjesmos	a	B
20	<i>Hypnum cupressiforme</i>	Gesnaveld klauwtjesmos	a	B
21	<i>Hypnum jutlandicum</i>	Heideklauwtjesmos	a	B
22	<i>Kindbergia praelonga</i>	Fijn laddermos	a	B
23	<i>Leptodictyum riparium</i>	Beekmos	a	B
24	<i>Lophocolea bidentata</i>	Gewoon kantmos	a	L
25	<i>Lophocolea heterophylla</i>	Gedrongen kantmos	a	L
26	<i>Lophocolea semiteres</i>	Gaaf kantmos	z	L
27	<i>Metzgeria furcata</i>	Bleek boomvorkje	a	L
28	<i>Mnium hornum</i>	Gewoon sterrenmos	a	B
29	<i>Orthodontium lineare</i>	Geelsteeltje	a	B
30	<i>Orthotrichum affine</i>	Gewone haarmuts	a	B
31	<i>Orthotrichum anomalum</i>	Gesteelde haarmuts	a	B
32	<i>Orthotrichum diaphanum</i>	Grijze haarmuts	a	B
33	<i>Orthotrichum pulchellum</i>	Gekroesde haarmuts	z	B
34	<i>Pellia epiphylla</i>	Gewoon plakkaatmos	a	L
35	<i>Plagiomnium affine</i>	Rond boogsterrenmos	a	B
36	<i>Plagiothecium denticulatum</i>	Glanzend platmos	a	B
37	<i>Plagiothecium laetum</i>	Krom platmos	a	B
38	<i>Pogonatum aloides</i>	Gewone viltmuts	a	B
39	<i>Polytrichum formosum</i>	Fraai haarmos	a	B
40	<i>Polytrichum juniperinum</i>	Zandhaarmos	a	B
41	<i>Pseudoscleropodium purum</i>	Groot laddermos	a	B
42	<i>Pseudotaxiphyllum elegans</i>	Gewoon pronkmos	a	B
43	<i>Rhynchostegium confertum</i>	Boomsnavelmos	a	B
44	<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>	Gewoon haakmos	a	B
45	<i>Sphagnum fimbriatum</i>	Gewimperd veenmos	a	B
46	<i>Sphagnum palustre</i>	Gewoon veenmos	a	B
47	<i>Tetraphis pellucida</i>	Viertandmos	a	B
48	<i>Thuidium tamariscinum</i>	Gewoon thujamos	a	B
49	<i>Ulota bruchii</i>	Knotskroesmos	a	B
50	<i>Ulota crispa</i>	Trompetkroesmos	z	B
*	a: algemeen; z: zeldzaam; zz: zeer zeldzaam; zzz: zeer zeer zeldzaam			
**	B: bladmossen; L: levermossen			

KORSTMOSSEN

Kilometerhok b5- 42- 24 17/02/2009 24/02/2009 31/03/2009				
	Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Substraat	Zz
1	<i>Amandinea punctata</i>	Vliegenstrontjesmos	Ei	aaa
2	<i>Anisomeridium polypori</i>	Schoorsteentje	Wi	aaa TNB
3	<i>Candelaria concolor</i>	Vals dooiermos	De, Wi	aaa TNB
4	<i>Candelariella reflexa</i>	Poedergeelkorst	Wi	aaa
5	<i>Cladonia caespiticia</i>	Greppelblaadje	DH, Po, Wi	a TNB
6	<i>Cladonia chlorophaea</i>	Fijn bekermos	Bo	aa
7	<i>Cladonia coniocraea</i>	Smal bekermos	Be	aa
8	<i>Cladonia fimbriata</i>	Kopjesbekermos	Bo	aaa
9	<i>Dimerella pineti</i>	Valse knoopjeskorst	De	aaa
10	<i>Evernia prunastri</i>	Eikenmos	Ei, Po	aaa
11	<i>Jamesiella anastomosans</i>	Aspergekorst	Wi	aaa
12	<i>Lecanora expallens</i>	Bleekgroene schotelkorst	DH	aaa
13	<i>Lecidella elaeochroma</i>	Gewoon purperschaaltje	DH, Ei	aaa
14	<i>Lepraria incana</i>	Gewone poederkorst	Lb, Be, DH, Wi	aaa
15	<i>Lepraria vouauxii</i>	Bleke poederkorst	Wi	aa
16	<i>Melanelixia subaurifera</i>	Verstop-schildmos	Be, Ei, Wi	aaa
17	<i>Parmelia sulcata</i>	Gewoon schildmos	Be, Ei, El, Wi	aaa
18	<i>Parmotrema perlatum</i>	Groot schildmos	DH, VI, Wi	aaa
19	<i>Physcia adscendens</i>	Kapjesvingermos	VI, WI	aaa
20	<i>Physcia tenella</i>	Heksenvingermos	Wi	aaa
21	<i>Ramalina farinacea</i>	Melig takmos	Po	aaa
22	<i>Xanthoria candelaria</i>	Kroezig dooiermos	Wi	aaa
23	<i>Xanthoria parietina</i>	Groot dooiermos	Ei, DH, VI, Wi	aaa
24	<i>Xanthoria polycarpa</i>	Klein dooiermos	Ei	aaa
Kilometerhok b5-43-13 & b5-43-31 7/04/2009				
	Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Substraat	Zz
1	<i>Amandinea punctata</i>	Vliegenstrontjesmos	Ei	aaa
2	<i>Candelaria concolor</i>	Vals dooiermos	Wi	aaa TNB
3	<i>Candelariella reflexa</i>	Poedergeelkorst	DH,Po,Wi	aaa
4	<i>Cladonia chlorophaea</i>	Fijn bekermos	Be	aa
5	<i>Cladonia coniocraea</i>	Smal bekermos	DH	aa
6	<i>Cladonia fimbriata</i>	Kopjesbekermos	Bo	aaa
7	<i>Dimerella pineti</i>	Valse knoopjeskorst	De	aaa
8	<i>Flavoparmelia caperata</i>	Bosschildmos	Po	aaa TNB
9	<i>Jamesiella anastomosans</i>	Aspergekorst	Wi	aaa
10	<i>Lecanora barkmaniana</i>	Ammoniakschotelkorst	DH	a
11	<i>Lecanora expallens</i>	Bleekgroene schotelkorst	DH	aaa
12	<i>Lecidella elaeochroma</i>	Gewoon purperschaaltje	DH	aaa
13	<i>Lepraria incana</i>	Gewone poederkorst	DH,Po,Wi	aaa
14	<i>Parmelia sulcata</i>	Gewoon schildmos	Wi	aaa
15	<i>Parmotrema perlatum</i>	Groot schildmos	Po	aaa
16	<i>Phaeophyscia orbicularis</i>	Rond schaduwmos	DH,VI,Wi	aaa
17	<i>Physcia adscendens</i>	Kapjesvingermos	Wi	aaa
18	<i>Physcia tenella</i>	Heksenvingermos	Wi	aaa
19	<i>Xanthoria parietina</i>	Groot dooiermos	DH,Po,Wi	aaa
20	<i>Xanthoria polycarpa</i>	Klein dooiermos	Ei	aaa

Legende bij de afkortingen in de tabel

Zz = zeldzaamheid volgens Nederlandse normen die nauw bij de onze aansluit.
aaa= zeer algemeen , aa= algemeen, a=minder algemeen en TNB =Totaal niet bedreigd.

Afkortingen bij de substraten:

Be= Berk, DH= dood hout, Po= populier, Vl= vlier, Wi= wilg.

Opmerking:

Het meest bijzondere licheen dat gevonden werd, is **Greppelblaadje – *Cladonia caespiticia***, dat op de randen van greppels te vinden is.

Literatuur

Aptroot A., van Herk C.M., Sparrius L. B. & Spier J. L. (2004) – Checklist van de Nederlandse korstmossen en korstmosparasieten. Buxbaumiella 69: 17-55.

Arnolds E., Kuyper Th. & Noordeloos M. E. (1995) – Overzicht van de paddestoelen in Nederland.

Siebel H.N. e.a., 2005. Standaardlijst van de Nederlandse blad-, lever- en hauwmossen [Checklist of Dutch Bryophytes and Liverworts]. Buxbaumiella 73.

Siebel H.N. e.a., 2006. Toelichting op de Rode Lijst Mossen. Rapport LNV Directie Kennis nr. 2006/034.

Siebel H.N., During H. (2006) – Beknopte mosflora van Nederland en België. KNNV-uitgeverij

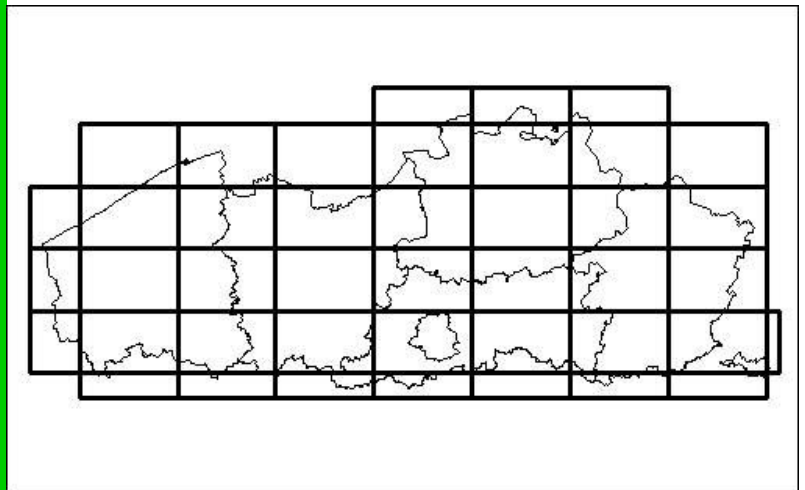
van Dort K., Buter C. & van Wielink P., 1998 - Veldgids Mossen. KNNV Uitgeverij.

Van den Broeck D., van Herk C.M., Aptroot A., Jordaens D., Sparrius L.B. & Poeck J. (2004) - Nederlandse namen van korstmossen. BLWG, VWBL en Natuurpunt.

Walley R. & Vandeven E. (2006). Standaardlijst van Basidiomycota en Myxomycota van Vlaanderen en het Brussels Gewest. *Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek*, 2006(27). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek: Brussel.

Wirth Volkmar & Düll Ruprecht (2000)- Mossen en korstmossen. Tirion. Baarn. 320p. ill.

Nieuwsbrief PLANTEN

NWB

natuurpunt

Plantenwerkgroepen Natuurpunt

In het Vlaamse land zijn tientallen plantenwerkgroepen actief binnen Natuurpunt. Zij organiseren i.s.m. de natuurvereniging talloze excursies. De meeste excursies staan open voor beginners, er wordt dan expliciet aandacht besteed aan educatie.

Veel werkgroepen doen aan inventarisatie op kilometerschaal (via het 'IFBL-raster') in het kader van atlasprojecten. Een reeks werkgroepen spitst zich evenwel toe op de studie en inventarisatie van natuurgebieden. Tijdens een aantal activiteiten van de werkgroep Floristisch Onderzoek voor Natuurbehoud wordt zelfs zeer nadrukkelijk aan vegetatiekunde gedaan (vegetatie-opnamen). Je krijgt als vrijwilliger de kans om hieraan actief deel te nemen en bij te leren.

Informatie inventarisatie & monitoring:

Roosmarijn Steeman
Natuurpunt Studie
Coördinator
Planten, mossen, lichenen, fungi
Coxiestraat 11
2800 Mechelen

tel. 015/29.72.22
fax. 015/42.49.21 (tav. Studie)

e-mail:
Roosmarijn.Steeman@natuurpunt.be

Floristisch Onderzoek voor Natuurbehoud FON

Voorzitter:
Erik Molenaar
Ferdinand Coosemansstraat 24
2600 Berchem
tel. 03/218.59.69

e-mail:
erik.molenaar@skynet.be

fon-o-foon 0474/35.53.69

FON-Website:
<http://users.skynet.be/fon/>

Website (algemeen):
<http://www.natuurpunt.be>
(Fauna & Flora)

Nationale Werkgroep Botanie NWB

Voorzitter:
André Van den Bergh
Vitsgaard 9
1745 Opwijk
tel. 052/35.05.18
GSM 0472/68.83.35

e-mail:
andre.vandenbergh@pi.be

**Ook jij kan iets bijdragen aan de
Nieuwsbrief Planten!**

Tijdschrift voor onderzoek aan de Wilde Flora

van het Nationaal herbarium van Nederland in Leiden en Stichting
FLORON

Gorteria is een tijdschrift voor floristen, ecologen, vegetatiekundigen en bewerkers van systematische groepen. De redactie verwelkomt artikels met nieuwe determinatiesleutels voor moeilijke of kritische of gemakkelijk verwisselbare plantentaxa en sleutels naar vegetatieve kenmerken, evenals studies over standplaatsfactoren van bepaalde soorten, bijzondere vindplaatsen, vindplaatsen van zeldzame soorten of plantengeografisch interessante mededelingen. Deze artikels moeten op Nederlandse planten betrekking hebben, maar kunnen daarnaast ook grensoverschrijdend zijn.

www.nationaalherbarium.nl/gorteriaweb/home.htm

Abonnement 22,50 euro per jaar

Bankrekening nr. 56.61.76.254 t.n.v. Nationaal Herbarium Nederland,
Leiden, onder vermelding van *Gorteria*

Gorteria 33-4-6 27 april 2009

Dit extra dik thematisch nummer is gewijd aan de herdenking van de voormalige hoofdredacteur Ruud Van der Meijden die overleed in 2007. Enkele bijdragen gaan in op de betekenis van Ruud voor het systematische en floristisch onderzoek aan de Nederlandse flora. En een groot deel is gewijd aan de stand van zaken op specifieke interessegebieden van Ruud betreffende de Nederlandse floristiek. Het eerste artikel geeft de biografie van Van der Meijden (1945-2007) en zijn betekenis voor de Nederlandse floristiek. Hij stond onder andere aan de wieg van FLORON en het databestand FLORBASE en heeft botanisch en floristisch Nederland vertrouwd gemaakt met de modernste inzichten in de plantensystematiek door deze toe te passen in vier edities van de Heukels' Flora van Nederland.

De bibliografie van Van der Meijden neemt 8 pagina's in beslag. Voor zover bekend is *Rubus vanbdermeijdenii* de enige plantensoort die naar hem is vernoemd. Deze soort die in 1997 door Bram van de Beek werd beschreven, komt vanaf het uiterste zuiden van Zuid-Limburg tot in de omgeving van Namen in België voor, op kalkrijke bodems. Deze werd door Van der Meijden zelf in de laatste editie van Heukels' niet als aparte soort opgenomen, maar in een ruimere soortomgrenzing onder *R. fruticosus* (Gewone braam) ondergebracht. Leni Duistermaat beschrijft de evolutie van Heukels' Flora van Nederland in de periode 1983 – 2005. Aandacht gaat hierbij naar sleutels, illustraties, selectie van de soorten voor opname, soortomgrenzingen, classificatie en de meest tijdrovende nomenclatuurkwestie. De conclusie luidt dat Heukels' Flora van Nederland is uitgegroeid tot een standaardwerk. Het belang van moleculaire kenmerken voor de plantensystematiek wordt toegelicht door Pieter B. Pelser. Clive Stace schrijft over de gevolgen van moleculaire gegevens voor de floraschrijver. Die is voor een bijzonder moeilijk dilemma komen te

staan, omdat hij een balans moet zien te vinden tussen het harde bewijs van moleculaire evolutie en het maken van een gebruiksvriendelijke Flora voor een uiteenlopend publiek van amateurs tot professionele botanici. Polyploidie in Viooltje (*Viola*) werd onderzocht door Kevin van den Hof, aan de universiteit van Leiden. Aan de hand van moleculair onderzoek zijn de verwantschappen goed in kaart te brengen. Verschillende soorten die verwant zijn aan *Viola persicifolia* zijn het resultaat van hybridisatie tussen twee of meer vooroudersoorten (reticulate evolutie) en niet het resultaat van dichotome evolutie (het afsplitsen van een vooroudersoort). Filip Witte heeft het over de schaalafhankelijkheid van soortenrijkdom en zeldzaamheid. Verspreidingskaarten van soorten op een rasterbasis kunnen worden gebruikt om te onderzoeken hoe zeldzaamheid en soortenrijkdom afhangen van ruimtelijke schaal. Hoe grover de hokken, hoe meer de soort zal opgeschaald worden. In dit artikel wordt beargumenteerd dat hokken van één hectare beter aansluiten bij de doelstellingen van de natuurbescherming, dan de huidige kilometerhokken van FLORBASE. Het verdwijnen en (weer) verschijnen van plantensoorten in Nederland werd in 1995 bekeken in het boek 'Biodiversiteit in Nederland' van de hand van Ruud van der Meijden en Jaqueline Gillis. Vanaf 1840 was het aantal verdwijningen 73 en het aantal terugvondsten 14, wat 20 verdwijningen per jaar betekent. Na 15 jaar werd deze stand van zaken opnieuw beoordeeld: vanaf 1900 waren er 83 verdwijningen en 41 terugvondsten. In de laatste periode vinden we dus een kleiner aantal verdwijningen en een groter aantal terugvondsten. Een conclusie die hieruit kan gemaakt worden is dat verschuivingen in arealen van planten een rol lijkt te gaan spelen. Op basis van deze resultaten pleiten de auteurs, net als Van der Meijden en Gillis, voor een minder prominente rol voor verdwenen en (teruggevonden) zeer zeldzame soorten in het Nederlands natuurbeleid.

Van der Meijden begon zijn floristische carrière in de duinen van Voorne en deed daar de laatste jaren waarnemingen over de negatieve gevolgen van begrazing door vee, in het bijzonder orchideeën. Hij gaf zo het startschot voor de discussie over jaarrond begrazing in natuurgebieden met bijvoederen in de winter en een onvolledige monitoring. Naar aanleiding van deze discussie is in 2005 een onderzoek gestart in de duinen van Oostvoorne naar de gevolgen van begrazing op Rode Lijstsoorten, waarvan nog geen duidelijke resultaten bekend zijn. De Amsterdamse Waterleidingduinen worden reeds 15 jaar begraasd en de meeste Rode - Lijstsoorten blijken zich goed te handhaven. Wel is duidelijk dat enkele soorten van algemene vegetaties talrijker worden en zich verspreiden, terwijl soorten van vochtige duinvalleien achteruitgaan of verdwijnen door overbegrazing en/of tred. Tenslotte beschrijft Joop van Heeswijk kort het archief van de Koninklijke Nederlandse Botanische Vereniging (KNBV), waarbij Van der Meijden een belangrijke rol speelde in het ontsluiten hiervan.

Met de Nationale Werkgroep Botanie op streepocht

Andre Van den Bergh

Voorjaarsflora in het Bois de Silly (Henegouwen)

Net zoals vorig jaar mocht Luc Allemeersch op 28 maart het botanisch seizoen op gang trekken met een plantenstudietocht in het Bois de Silly, even over de taalgrens. Ondanks het minder fraaie weer daagden niet minder dan 18 deelnemers op, die tussen enkele hagelbuien en regenvlagen door konden genieten van de prachtige voorjaarsflora in het bovenaan vermelde bos. Dit Eiken - Beukenbos met verschillende bronbeekjes werd doorkruist in meerdere windrichtingen en vermits grote delen ervan privaat waren, moest af en toe het traject aangepast worden. We vonden de klassieke tapijten Bosanemoon en Wilde hyacint (hier en daar al een blauw kousje bloeiend!) met daartussen Speenkruid, Muskuskruid, Slanke sleutelbloem, Witte klaverzuring, Grote en Ruige veldbies..... en tot onze vreugde ook enkele sprietjes Schedegeelster (de twijelaars waren pas overtuigd toen we ook een bloeiende exemplaar vonden). Aan de bronbeekjes zelf troffen we zowel het Verspreidbladig als het Paarbladig goudveil aan en vaak groeide Bittere veldkers (weliswaar vegetatief) in hun nabijheid. Op de meest zandige plekken noteerden we Brem, Valse salie en een enkel polletje Struikhei. Op een klein talud groeide Dubbelloof en na wat twijfelen en discussiëren werden Hangende en Slanke zegge onderscheiden dankzij hun verschillende tong. Verder kwamen ook nog Moeras-, Pil-, Bos- en Ijle zegge op de lijst. Uiteraard – zo vroeg op het seizoen – werden vele planten vegetatief op naam gebracht: Moesdistel, Bosereprijs, Boswederik, Liggend en Gevleugeld hertshooi....

Op de eerste lijst kwamen 149 streepjes en op de tweede 88.

De eerste excursie eindigde wat vroeger dan normaal, maar bij dit gure koude weer was iedereen blij om terug in de warme auto te kunnen kruipen!!

Excursiekalender

Zaterdag 25 juli Noordelijke Famennestreek met kalk- en zuurminnende flora

Gids: Freddy Wyzen (0478.65.14.48)

Samenkomst aan de kerk van Somme-Leuze op de N953 om 9u00 – einde om 17u00.

Zaterdag 8 augustus Zoetwatergetijdengebied Rupel te Klein-Willebroek

Gids: Nico Wijsmantel (GSM:0476.66.63.68)

Samenkomst aan het sashuis Klein-Willebroek, komende van Brussel laatste afrit voor Rupeltunnel Boom om 9u00 – einde om 17u00

Planteninventarisatie in kmhok d4-15-24

Zaterdag 22 augustus Oostkerke (Damme), zwarte tetrade Damse vaart (W.VI.)

Gids: Hedy Lecomte (050/54.49.24)

Samenkomst om 9u00 aan de kek van Oostkerke – einde om 17u00

Planteninventarisatie in kilometerhok B2-53-34

Zaterdag 5 september Vijvergebied Midden-Limburg

Hok nog te bepalen. Afspraak 9u: kerk Kuringen (Limburg)

gids Leo Andriessen en Cécile Nagels (012/67.22.27)

Zaterdag 19 september Middenvijver op Linkeroever Antwerpen

C4.25.24, afspraak 9u kerk Zwijndrecht

gids René Maes (03/25.24.123)

FON op excursie

Erik Molenaar

Hagaardbos en Vallei van de IJse in Overijse

4 april

Inleiding

Het eerste floristisch onderzoek dit jaar brengt ons in Brabant aan de taalgrens bij elkaar, en in het goede gezelschap van 10 floristen; Nico Wysmantel (streeplijst), Erik Molenaar (verslag en foto's), Emiel Wagemans, Daniël De Wit (foto's), Marc De Tollenaer, Piet Coninx, Mia Schrooten en Pierre Van Vooren. Uit Overijse zelf komen Paul Nuyts en Krista De Greef; zij zullen ons gidsen. De volledige lijst werd opgenomen in e4-58-21 en er zijn losse nota's van het aanpalende hok e4-58-12, waar we noodgedwongen doorgingen omwille van het afgesloten kasteeldomein.

Bespreking

Het gebied waar we vandaag heen gaan ligt tussen Hoeilaart en Overijse op de zuidzijde van de vallei die hier van West naar Oost loopt. De IJse ligt hier in een diepe vallei, met op haar flanken verschillende kalkrijke bronbosjes. De huizen staan soms vlak naast het water, wat de inrichting van overstromingsbekkens zogenaamd noodzakelijk maakt. Hogerop is het bos zuurder en treffen we zelfs heischrale elementen aan. In de valleiflank lopen verschillende holle wegen. De villabouw is ook hier zeer populair en overal zijn mensen naarstig aan het bouwen aan hun nieuwe huis. Bijna overal om ons heen is natuurgebied aangeduid op het Gewestplan. Grote delen zijn echter bedekt met volkomen onnatuurlijk bos, doorspekt met villa's en een groot, voor ons ontoegankelijk, kasteelbos. Toch lukt het ons 's namiddags geheel zonder bedoeling in het kasteeldomein te belanden.

IJse, oevers en bedding

Het is een vrolijke start van de excursie aan het bruggetje van de IJse. Iedereen met laarzen aan stapt mee in het riviertje dat onwaarschijnlijk laag staat. De enige 'waterplant' die ons opvalt is een vlek Speenkruid, dat onderwater in knop staat. De oevers zijn onnatuurlijk steil en bedekt met grote plakaten Kegelmoss. Hierop sluit een verhoogde oeverwal aan. De

IJse is hier sterk beschaduwd en de meeste planten zijn slecht ontwikkeld. We zien er allerlei soorten die sinds vorig jaar uit ons bewustzijn verdwenen terug, zoals rozetjes van Moesdistel, Boskortsteel, Bosveldkers, Gewone brunel, Echte valeriaan, Wilde engelwortel, Donkersporig bosviooltje en Akkerkool. Speenkruid en Bos-klimopereprijs staan in bloei, evenals Aalbes. We vermelden voorts nog enkele tuinsoorten zoals Ierse klimop, Spaanse hyacint, Mahonia, Bonte gele dovenetel, Sneeuwbes, Late guldenroede, Reuzenberenklauw en Reuzenbalsemien (dat nog in kiemblad staat). Van Douglasspar vinden we meerdere zaailingen. Eén van de fraaiste vondsten hier is Tongvaren, dat met zeer grote bladeren op de steilrand van de oeverwal groeit.

Alluviaalbos

Achter de oeverwal heeft zich een alluviaal bos ontwikkeld, gedomineerd door Gewone es Schietwilg. Zwarte els is in de minderheid. In de kruidlaag is Speenkruid en Geel nagelkruid dominant. Overal staat Bos-klimopereprijs en Muskuskruid in bloei. Van typische soorten zien we o.a. Zwarte bes, Groot heksenkruid, Slanke sleutelbloem, Tweestijlige meidoorn, Kruisbes, Vogelkers, Rode kornoelje, Boszegge, Moesdistel, Hazelaar, Ruwe smele, Moerasspirea en Gewoon robertskruid. Op de iets hoger gelegen delen staat Ruwe iep vergezeld van Gele dovenetel en her en der Hulst. De takken van Gewone Vlier en Boswilg hangen vol epifytische mossoorten. Opvallend is bovendien de aanwezigheid van heel wat Gulden boterbloem, dat op dit moment in knop komt. Sleedoorn staat sneeuw wit in bloei.

Bronbossen

In de komgrond liggen ook enkele kwelzones waarin Moeraszegge al goed herkenbaar is, in gezelschap van Dotterbloem, Gewoon diknerfmos, Slanke sleutelbloem en IJle zegge. De gemeenschap is echter verre van compleet. Andere bronsoorten zoals Reuzenpaardenstaart en Groot hoefblad vinden we later op de dag langs de IJse aan de westzijde terug. Er staat ook een forse zeggenpol van een jonge Pluimzegge in het basenrijk water.

Hellingbos

Het hellingbos wordt naar aloude Vlaamse traditie gedomineerd door diverse exoten zoals esdoornsoorten, Tamme kastanje, Amerikaanse vogelkers, Wilde paardenkastanje en Amerikaanse eik. Toch heeft er zich nog heel wat Gewone es, Vogelkers, Gewone vlier, Ruwe berk, Dauwbraam, Zoete kers, Wilde lijsterbes en Ruwe iep (+ bastaarden) gehandhaafd. In de verarmde kruidlaag zien we Wijfjesvaren, Gevlekte aronskelk, Kraailook, Gewone salomonszegel, Bosgierstgras, Drienerfmuur, Grote muur en Aardbeiganzerik. Bovenaan worden de paden holle wegen, met hierin soorten van zuurdere en schralere bossen. Zo neemt het aandeel Ruige veldbies en Witte klaverzuring gestaag toe en vinden we ook Smalle stekelvaren, Mannetjesvaren, Wilde kamperfoelie, Schaduwkruiskruid en Fraai haarmos. Het levermos Gewone pelliā staat te sporuleren op zijn lange witte kapselstelen met een waar haartoefje. Bovenaan het plateau wijzen Halvemaantjesmos en Parapluitjesmos op misbruik van biociden. 's Middags vinden we in dit

bostype (rond het kasteel) nog heel wat Bosereprijs, Heggenwikke, Bosaardbei en Bosanemoon; in de struiklaag nestelt zich *Viburnum rhytidophyllum*, Haagliguster en Rododendron. Het ligt nabij de villa's vol met tuinafval en snoeisel. Zo vinden we in het bos ook Daglelie. Maretak is her en der te zien in hoge populieren. In de sporen van een exploitatieweg zijn Beekpunge, Moerasmuur en Waterpeper al te herkennen.

Urbaan district

Het middagmaal wordt genuttigd in café 'De Toekomst' en de toekomst brengt ons snel in het urbane district. We vertrekken in een villawijk aan de Hagaard waar her en der nog oude hoven liggen met een druivenserre. Het is er bijzonder kaal en het vinden van Prikneus biedt weinig vreugde. Toch staan er nog enkele oude muurtjes waarop zich een fraaie populatie Steenbreekvaren heeft gevestigd. Als we rond het kasteeldomein lopen, vinden we in een houtkant tegen de snelweg een Gekraagde aardster. (We passeren het natuurgebied Ten Trappen, waar we naast grote populaties Reuzenpaardestaart ook de geduchte exoot Armeense braam aan zijn expansie zien beginnen, evenals de Reuzenberenklauw). Later komen we uit op een drukke weg. Op de muren noteren we hier nog Tripmadam en Gele helmbloem. Naast het fietspad heeft zich een populatie Oranje havikskruid genesteld.

De voormalige school van Elsene

We nemen de draad weer op aan de verlaten school, gelegen op de rand van het plateau. Aan de ingang noteren we wat schraalgraslandsoorten in een gazon; in de verruigde stukken zien we zelfs nog een oude bloeiwijze van Beemdkamgras. Op de speelplaats heeft zich op zo'n 30 jaar een pioniergemeenschap gevestigd. De overgroeiing dwingt ons op de knieën: in de moskussentjes zijn reeds soorten als Echt duizendguldenkruid, Sint-janskruid en Tijmereprijs herkenbaar, naast de forse vlekken met Margriet, Jakobskruiskruid en Gewone brunel. We wandelen helemaal rond het gebouw maar noteren er nauwelijks nieuwe soorten, tot we in de struiklaag nog Framboos, Bermooievaarsbek en Heggenrank vinden. Ierse klimop heeft hier reeds grote stukken bos ingepalmd.

Besluit

Voor een eerste excursie is 245 soorten al heel fraai. Toch doet het wat fronsen wanneer soorten als Bittere veldkers en Geoord helmkruid niet in de bronbosrelicten te zien zijn. De Rode Lijst vernoemt Beemdkamgras en Muizenoor als *Achteruitgaand*. Als *Kwetsbaar* staat Selderij vermeld, maar in ons geval betreft het de variëteit *secalinum* (snijselder), een gekweekt ras dat natuurlijk niet meetelt in de evaluatie. Er zijn wel 32 indicatoren van "Oud Bos", een bewijs dat de hopeloze vertuining van dit soort bossen spoedig moet ophouden. Het lijkt ons ook interessant om in het Register Flora Vlaanderen een criterium op te nemen van 'gevaarlijke biotoopvreemde woekeraar'. De gebruiksvriendelijke term laten we gaarne over aan de specialisten in de Plantentuin. De lijst zal immers elk jaar weer moeten bijgewerkt worden. We overlopen in onze lijst ook even deze griezels als Noorse esdoorn, Gewone esdoorn, Witte paardekastanje, Akelei, Vlinderstruik, Japanse duizendknoop, Reuzenberenklauw,

Spaanse hyacint, Reuzenbalsemien, Bonte gele dovenetel, Mahonia, Trompetnarcis, Laurierkers, Amerikaanse vogelkers, Pontische rododendron; Gewone robinia, Armeense braam, Kamtschatka vetkruid en Sneeuwbes. Wanneer we vergelijken met de IJsevallei aan de Koningsvijvers (Zoniënboscomplex), dan zien we daar haast al de probleemsoorten opnieuw. We willen de lokale natuurbeleidmakers alleszins feliciteren met de grote inspanningen die voor de streek geleverd zijn, maar we hopen ook dat de deur dicht gaat voor siersoorten die in steeds groter aantal de ruimte voor natuur doen afnemen. Tot slot willen we Krista en Paul nog eens bedanken om ons te gidsen; zonder hen hadden heel wat minder zaken gezien.

Bloemdetail van Maarts viooltje

Een jonge pol Plumzegge met typisch blauwgroene jonge scheuten

Onderzoek Hogedonk Oude Dender te Gijzegem

18 april

Inleiding

Tussen Dendermonde en Aalst liggen heel wat meersen langs de Dender, en sommige zelfs langs oorspronkelijke meanders, zoals in Gijzegem. Op deze excursie bezoeken we een aantal percelen van Natuurpunt die recent zijn verworven langs de Oude Dender. Het complex heet Hogedonk en de conservator heeft ons lang te voren warm gemaakt om met medefloristen uit de streek een leerzame dag door te brengen. Voor dit einde van de paasvakantie dagen er toch tien floristen op. Dat zijn Nico Wysmantel (streeplijsten), Erik Molenaar, (foto's en nota's), Brian Roelandt (gids en conservator), Maryse Vanderstraeten, Jos De Boeck, Christine Troch, Daniël De Wit (foto's), Pierre Van Vooren, Laurent Annaert en Danny Minnebo. De gebieden liggen in twee km-hokken. In de voormiddag verkennen we alleen d3-38-43 (Hogedonk) en 's namiddags het aangrenzend hok d3-48-21 (Dries) en opnieuw enkele percelen in het eerste. Het vroege voorjaar laat al heel wat van zijn geheimen zien, maar helaas niet alles. Hopelijk zijn de gegevens toereikend om het natuurbeheer een eerste ondersteuning te geven. Bovendien zijn er uit de urbane omgeving een aantal mooie waarnemingen mee opgenomen in de lijsten. De oostelijke zijde van het fytografisch district Brabant grenst aan zowel het Maasdistrict als het Picardisch district. De Dender komt uit Henegouwen in Lessines Brabant binnen. De donken zijn eerder zandleembodems en in de kleiige komgronden van de Dender en zijlopen

is vaak een afwijkende flora aanwezig. Dit hoeft geen verrassingen op te leveren, maar sluit toch bepaalde rariteiten niet onmiddellijk uit.

Bespreking

Blijkbaar heeft de Stad Aalst heel wat over voor het natuurbeheer en de biodiversiteit, want de contacten met de gemeente verlopen bijzonder goed. Er zijn ook wildbeheereenheden actief, maar helaas hebben we tijd nog toestemming gekregen om het ruim 32 ha grote jachtgebied mee te bekijken. Toch hebben we van zoveel mogelijk biotopen een beschrijving gemaakt met inschatting van het relatieve voorkomen. Dit geeft later de mogelijkheid om de evolutie ter plaatse op te volgen. We gaan van de kerk van Gijzegem noordwaarts door het dorp naar de natuurgebieden palend aan een nieuwe villawijk. 's Namiddags prospecteren we de percelen ten zuiden van de kerk.

Omgeving Kerk Gijzegem

Terwijl de deelnemers verzamelen maken we alvast een toertje rond de gerestaureerde kerk. Alleen de ongemoeide muren zijn enigszins begroeid. We vinden er Tongvaren, Muurvaren, Mannetjesvaren en Uitstaande vetmuur. Tegen de muur staan verder nog enkele flinke rozetten van Hoge fijnstraal. In een klein graslandje onder een oude boom bevindt zich een rijke groeiplaats van Donkersporig bosviooltje, Bosaardbei, Speenkruid en Maarts viooltje. In de straat verderop noteren we nog Grote tijm dat de voeg van het voetpad heeft veroverd, Gehoornde klaverzuring en een jong exemplaar Struikganzerik, ontsproten naast een rioolputje. Deze laatste kan wellicht op naam gebracht worden bij bloei in september.

Landelijke wegen

Onder deze noemer staan natuurlijk zowat alle soorten die we ook in het natuurgebied zullen ontmoeten, maar de bermten zijn er toch van redelijke kwaliteit. Aan de grachten erlangs groeien naast Pluimzegge en Waterzuring ook enkele woekeraars zoals Canadese kornoelje en Japanse duizendknoop. Achter een villa verwildert uit sluikestort Lelietje-van-dalen, Daglelie, Sneeuwkllokje, Bosvergeet-me-nietje, Late guldenroede, Ierse klimop, Bonte gele dovenetel, Sneeuwbes enz... In de bermten vermelden we o.m. Margriet, Kantig hertshooi, Gewoon barbarakruid, Kruisbladwalstro, Vijfvingerkruid en Kruipend zenegroen. 's Namiddags vullen we hier deze lijst nog aan met Tweerijige zegge en Gevleugeld helmkruid in de lager gelegen Zuid-Oostpunt van het hok.

Poelruitmeersen

In een sterk verruigd nat grasland zien we al van ver Pinksterbloem bloeien. Liesgras en Rietgras zijn er dominant. Overall staat Poelruit tussen het afgestorven strooisel. In open plasjes vinden we vooral Gele waterkers en Moeraswalstro. Centraal handhaaft zich een flinke populatie Scherpe zegge, die al wat in bloei komt. In de houtkanten rond het perceel staat Gelderse roos, Hennegras, Boswilg en Schietwilg. Daar doen we een mooie ontdekking: een kleine populatie Gulden boterbloem in bloei. De echte verrassing is een grote pol Voszegge, met het typische goed zichtbare witvliezige tongetje. De planten komen al stilaan in bloei. Verder

staan er enkele Dotterbloemen die we ook even controleren op eventuele gewrichtjes van Spindotter. Dit was niet te zien. Voszegge heeft zijn optimum in de keikomgronden van rivieren en beken en kan lange periodes van inundatie aan. De verkaveling is destijds aangelegd in een potpolder en het ziet er niet naar uit dat het oude overstromingsregime hier weer ingesteld kan worden voor het volledig ontwikkelen van deze toch wel zeldzame vegetaties en oude leefgemeenschappen. De naastliggende beken en lopen (Porrebeek, Meerbeek) monden uit in de Oude Dender.

Populierenbos in omvorming

Op het dottergrasland sluit een bos aan waarin een overvloed van bloeiende Gulden boterbloem staat. Bovendien is een groot deel van de ondergroei ingenomen door een zee van grote zeggen. Na een aantal steekproeven blijkt het uitsluitend om Oeverzegge te gaan. In de rand van het bos treffen we een aantal zeer forse exemplaren Kraailook aan, die we van de conservator op bijbollen mogen controleren. De Look wordt trouwens direct terug geplant. Hoewel we in het veld nog twifelen omtrent Moeslook, blijkt achteraf dat het weldegelijk om Kraailook gaat. Een lastig parket gezien de omvang, de blauwgroene kleur, het ontbreken van bijbollen. Voor de bloei kunnen we ons alleen op de met merg gevulde onderste bladeren baseren, en daar is niets van te merken. De lokale floristen zullen tijdens de bloei alleszins eens kijken of de binnenste meeldraden weldegelijk drietandig zijn. Dauwbraam is hier overvloedig aanwezig en in de rand vinden we nog Kruisbladwalstro en Margriet.

Hooiland

Het hooiland wordt nog gedomineerd door een massa aan Grote vossenstaart, maar de prikkeldraadflora van de aanpalende paardenweide laat duidelijk de potenties zien: Rood zwenkgras, Penningkruid, Kale jonker, Vijfvingerkruid en (alweer die vermaledijde) Kraailook. Ook centraal zijn typische soorten te zien, als Biezenknoppen en Kantig hertshooi. Lokaal is Scherpe boterbloem en Veldzuring overvloedig aanwezig, vergezeld van Margriet, Echte koekoeksbloem, en Reukgras. Er wordt voorgesteld om enkele jaren een extra vroege maaibeurt in te lassen om de Vossenstaart terug te dringen.

Landelijke wegen Dries

Na een middagmaal in het plaatselijk café begeven we ons naar het andere hok voor een nieuwe lijst. Hoewel we zowat dezelfde soorten ontmoeten staat hier toch meer Voszegge. Gewone es is overvloedig aanwezig. We volgen de veldweg noordwaarts.

Restant Ferrarisbosje

In een kleine veldweg komen we plots allerlei bosplanten samen tegen, zoals Bosanemoon, Bos-klimopereprijs, Boszegge, Hennegras, Robertskruid, Geel nagelkruid, Klimop, Drienerfmuur, Gulden boterbloem, Bloedzuring en Bosandoorn. In het aanpalende jonge Essenbos is niets van dit alles aanwezig, behalve een beetje Speenkruid.

Groot grasland

Langs een grote wei bereiken we de noordgrens van het hok. Deze graslanden zijn botanisch verarmd en gedomineerd door Witte klaver, Paardenbloem en Engels raaigras, maar op meerdere plaatsen is heel wat Scherpe boterbloem en Reukgras aanwezig. Het perceel sluit aan op een verlaten maïsakker, die iets hoger ligt dan de omgeving. Hier is het graslandherstel al duidelijker zichtbaar.

Oude Dender

De oevers zijn zeer steil en de rivier is beschaduwd door bos. Als we toch even in de Oude Dender waden zien we op de steilkanten Gevleugeld helmkruid, dat we ook in de kleiige hooilanden hadden verwacht. De bedding is zandig en op de uitworp vinden we nog soorten als Gele waterkers en Heelblaadjes. In de meanders liggen interessante zandige strandjes, maar ze zijn nog niet begroeid.

Kamphof

In de zuidzijde van het hok liggen nog enkele percelen van Natuurpunt, waar een begrazing op gepland is. In de natte delen langs een sloot ontwikkelt zich een Grote zeggenvetatie met Oeverzegge die over gaat in een ruige kapvlakte vol met Dauwbraam en jong bos, waarin frequent opslag van Hollandse iep te zien is.. Er ligt een grote poel die vorig jaar geschoond is en die tot slot van de dag onze lijst verrijkt met een serie waterplanten zoals Gevleugeld, Haak- en Stomphoekig sterrenkroos, Gewone wederik, Waterviolier en oeversorten als Liggend hertshooi, Egelboterbloem, Beekpunge, Zomprus en Moerasvergeet-mij-nietje. Aan de voet van een grote Schietwilg heeft zich een grote vlek Zwarte bes ontwikkeld. We vermelden hier ook Behaarde boterbloem en Bermzuring, de bastaard van Ridder- en Krulzuring. Ook hier grenst het perceel vrijwel onmiddellijk aan de bewoning. Hier vinden we nog Ingesneden dovenetel in het woekerend gezelschap van Schijnaardbei.

Besluit

Aan het slot van deze zonnige dag hebben we meer dan 230 soorten gezien, wat wel erg veel is voor de vroege lente. Er zijn maar 12 indicatiesoorten voor Oud Bos gevonden, nl. Knopig helmkruid, Gulden boterbloem, Bosandoorn, Gelderse roos, Donkersporig bosviooltje, Bosanemoon, Mannetjesvaren, Bergbasterdwederik, Boszegge, Hazelaar, Schaduwgras en tot slot Lelietje-van-dalen en Spaanse aak. Deze laatste twee waren helaas garden-escapes. Op de Rode lijst vinden we twee soorten. Voszegge is *Bedreigd* en Grote tijm is vermeld als *Kwetsbaar*. Ook deze laatste vondst is een garden-escape op een voetpad en telt dus strikt genomen niet mee. De meersen in de komgronden zijn het beschermen dus zeker waard, met de centrale soort Voszegge, een soort die maaigevoelig is en zich het beste handhaaft in een winters overstromingsgebied. De kiemtijd is het late voorjaar. Het is trouwens een soort die het volle licht nodig heeft om zich optimaal te ontwikkelen en verspreiden, dus zonder hooilandbeheer zal ze verdwijnen. De bekende vindplaatsen moeten ontzien worden tijdens het maaien en vrijgesteld blijven van opslag. In de greppels moet dus best Hakhoutbeheer gebeuren. We wensen het beheerteam van Brian alle succes en hopen

dat het gebied sterk ondersteund zal worden door de specialisten op ons secretariaat in Mechelen.

Op de Weeberg en in Voervallei te Leefdaal

2 mei

Inleiding

Tussen Leuven en Tervuren ligt het dorp Leefdaal op de valleiflank van de Voer. Vandaag verkennen we de omgeving met elf floristen. Dat zijn Nico Wysmantel (lijst, determ. nadien), Erik Molenaar (verslag, foto's), Geert Andries, Mia Schrooten, Piet Coninx, Krista De Greef, Emiel Wagemans, Roger Dierckx, Paul Nuyts, Daniël De Wit (foto's), Pierre Van Vooren (determ. nadien). In de kille voormiddag doen we floristisch onderzoek aan de zuidzijde van het dorp (IFBL e5-31-22), waar we langs holle wegen door bos en veld over de Weeberg gaan. In de warme namiddag maken we een lijst in de Voervallei (IFBL e5-21-44) met zijn bronbosjes, oude dreven en de muurflora van het dorp. Verscheidenheid aan biotopen volop dus. We zijn afgesproken aan de kerk van Leefdaal, waar de vroegkomers de muurtjes al afspeuren en het vers geschoren gazon van het kerkhofje doorsnuffelen.

Bespreking

Blijkbaar kennen Paul en Krista hier ook weer goed de weg. Ze hebben intussen al een aantal zaken op waarnemingen.be gezet. Het is voor Vlaanderen onvoorstelbaar dat je nog zo'n grote aaneengesloten open ruimte te zien krijgt. De heuvels zijn de troef van de streek. Dan volgt hierbij de floristische inhoud ervan.

Weebergbos - Bos en holle weg

We starten aan een exotisch parkbos waar een weg doorheen loopt naar achterliggende landbouwgebied. Op de heuvelkruin worden al heel wat bossoorten genoteerd in de schaduw van een ijle beukenplantage, lokaal gedomineerd door Amerikaans eik, Amerikaanse vogelkers, Tamme kastanje en Laurierkers. In de struiklaag treffen we veel Zoete kers, Vogelkers (de échte), Zomereik, Hollandse iep, Gewone es en Gewone vlier aan. In de kruidlaag staat o.a. Mannetjesereprijs, Schaduwkruid, Bergbasterdwederik, Boszegge, Boskortsteel en Groot heksenkruid. Opvallende exoten zijn hier zaailingen van *Cotoneaster* sp., Noorse esdoorn, Laurierkers, tapijten Ierse klimop en veel Amerikaanse eik. Op een aantal plaatsen zien we jonge aanplantingen van Amerikaanse eik met konijnenkous aan de basis, waarvoor een massa spontane opslag van Iep en Vlier is gekapt. In de holle weg staat in de lichtere delen Framboos, Bosrank, Maarts viooltje, Heggenrank, Bosroos, Bosaardbei en Bermooievaarsbek. Wanneer we weer aan het bos komen noteren we nog een aantal typische soorten voor de streek, zoals Amandelwolfsmelk, Bleke zegge, Boswederik, Lelietje-der-dalen, Pilzegge, Veelbloemige veldbies en Fraai hertshooi. Een groeiplaats van Muurhavikskruid ligt op de rand van het hok. Al dit fraais komt maar hier en daar voor.

Holle veldweg en graften

In de akkers is vrijwel niets te vinden van akkerflora, maar in de wegkanten

zien we o.a. Grote leeuwenklauw, Veelkleurig vergeet-me-nietje, Vreemde ereprijs, Duist en Gewone veldsla. Sommige graften zijn nog rijk voorzien van wilde flora, zoals rozetten van Rapunzelklokje, bloeiende Kardinaalsmuts en oude Hondсроos, maar veelal overgroeid met bramen. Als we langs een andere holle weg de Weeberg weer opgaan zien we enkele plekken met schraallandflora. Eerst ontdekken we rozetten van Stijf havikskruid, later Beemdкroon, Gewone eikvaren, Gewone rolklaver, Akkerhoornbloem, Muizenoor en enkele kussens Grote tijm. Deze laatste hebben we de afgelopen jaren enkel nog in het urbane district gevonden! Gelukkig zijn er nog enkele plaatsen waar deze sterk achteruitgaande soort in haar oorspronkelijke biotoop overleeft. We vinden hier uitzonderlijk forse Bosaardbei, maar het kan geen Heuvelaarbei kan zijn., wegens enkel haarring onderaan de bloembodem en geen haren tussen de dopvruchten, dus ook geen Grote bosaardbei, hoewel deze laatste wordt vermeld voor Brabant. In het open landschap horen we enkele mannetjes Geelgors.

Kerk Leefdaal, dorpskom - urbaan district

Na het middagmaal blijven we in het dorp en vullen de lijst aan die we 's morgens zijn begonnen aan de kerk. Naast Muurvaren vinden we er o.a. Muurbloem, Bergbasterdwederik, Gele helmbloem en Vlinderstruik. Er staan drie soorten Klapproos, n.l. Grote, Bleke en Ruige, waarvan de forse rozetten nog geen van allen bloem dragen. Er kiemt een overvloed aan Zomerlinde. Tussen café en kerk noteren we nog Tongvaren, Bergcentaurie, Ierse klimop, Uitstaande vetmuur en zeer zeldzaam Bezemkruid. Vreemde ereprijs is algemeen in de dorpskom en de vertuinde omgeving van de Voer. We zamelen een soort kruipklokje in dat bij nazicht thuis *Campanula fenestrellata* blijkt te zijn, wegens geen haren op de bladschijf. Rankende duivenkervel staat bloeiend in een zonnige heg. We zamelen ook een Herderstasje in met piepkleine bloempjes en een afwijkend vruchtje. Mogelijk gaat het om Rood herderstasje, maar de plant staat vol kleine sterharen waardoor dit waarschijnlijk niet kan kloppen.

Dreef tussen kerk en kasteel

Achter de kerk loopt een dreef omlaag. Dit is een mooi refugium voor bosflora, want ondanks een (volledig overbodige) maaibeurt herkennen we Groot heksenkruid, Robertskruid, Geel nagelkruid, Bergbasterdwederik, Reuzenzwenkgras, Aardbeiganzerik, Gulden boterbloem, Boszegge, Kraailook en Gevlekte aronskelk. Zulke zaken zijn een bescherming waard!

Broekbosjes en omgeving van de Voer

Aan de Voer is het anders gesteld met de natuur. Hier zijn zware ingrepen en allerlei misplaatste aanplantingen gebeurd. Onder iepenstruweel, dat volop zaad laat dwarrelen, groeit Aalbes, Kruisbes, Zwarte els en Gewone es. Een heikel punt is een sportveldje voor boogschutters waarrond met kwistige hand herbiciden zijn gespreid, zowel in de afwateringsgreppels

naar het broekbos als op de oever van de Voer. Dit is bovendien de enige plek waar we Echte koekoeksbloem vinden, maar de bloeiende plant was helaas reeds stervend. In een nat, verruigd broekbos dat ook is 'beplant', liggen restanten van bronbos met Moeraszegge, Gelderse roos, Katwilg, Hangende zegge, Bosbies, Vogelkers en Dotterbloem. Er groeit ook Bosanemoon. Canadese kornoelje heeft er voet aan wal. Bittere veldkers staat voornamelijk op de oevers van de Voer. We bereiken een waterpartij waarnaast nog bronbosjes liggen, maar de boomlaag wordt er gedomineerd door Witte paardenkastanje. In de rand staat echter nog veel Gulden boterbloem. Het biotoop heeft weinig toekomst, want er zit al Schijnaardbei, Sneeuwbes, Ierse klimop en Grauwe els over heel de linie.

Akkerflora

Ook in dit hok is de akkerflora nauwelijks de moeite waard. Langs de wegkanten vinden we o.a. Knopherik, Stippelganzenvoet en Beklierde duizendknoop.

Holle wegen

In een holle weg treffen we nog Bosgierstgras, Wijfjesvaren, veel Gevlekte aronskelk en zelfs een Tongvaren. Een zeer uitzonderlijke vondst is Stijve naaldvaren, met de typische kort gesteelde blaadjes.

Besluit

Met bijna driehonderd taxa zijn we goed bedeed op deze floristische uitstap. We hebben dan ook vrij uiteenlopende biotopen bezocht. Toch worden in het hok van de namiddag maar drie soorten opgegeven in de Rode Lijst nl. Muurbloem, Rankende duivenkervel en Stijve naaldvaren; allen in categorie zeldzaam. Op de Weeberg vinden we vijf Rode - Lijstsoorten. Achteruitgaand zijn Muizenoor, Beemdkroon en Gewone eikvaren. Amandelwolfsmelk is zeldzaam en Grote tijm is *Kwetsbaar*. We hebben dus behoorlijk wat moois gevonden. Al zijn veel soorten in deze streek elders echt zeldzaam, ook hier zijn de biotopen met bv. Grote tijm uitzonderlijk geworden. Heuveltoppen met Fraai hertshooi zijn al helemaal een uitzondering geworden en we vragen ons af of deze ook niet op de Rode -Lijst hoort. Met bijna driehonderd taxa zijn we goed bedeed op deze floristische uitstap. We hebben dan ook vrij uiteenlopende biotopen bezocht. Toch worden in het hok van de namiddag maar drie soorten opgegeven in de Rode Lijst nl. Muurbloem, Rankende duivenkervel en Stijve naaldvaren; allen in categorie *Zeldzaam*. Op de Weeberg vinden we vijf Rode - lijstsoorten. *Achteruitgaand* zijn Muizenoor, Beemdkroon en Gewone eikvaren. Amandelwolfsmelk is *Zeldzaam* en Grote tijm is *Kwetsbaar*.

Floristisch onderzoek aan de omgeving Roze Molen en Buysdelle te Ukkel en Linkebeek

16 mei

Inleiding

Op de grens tussen Ukkel (Brussels gewest) en Linkebeek (Vlaams gewest) ligt een heuvellandschap dat doorsneden wordt door een meanderend beekje. Op de voor de streek toch wel steile flanken ligt bos en weiland, maar ook een villawijk. Op de kaart staan twee toponiemen.

De Roze Molen ligt op Ukkels grondgebied en is een verlaten maalterij die thans bewoond als landgoed is ingericht. De molen staat op de Verrewinkelbeek (ook genoemd Linkebeek). De Buysdelle is een waterloopje dat uitkomt in het Verrewinkelbeekdal. Buysdelle is ook het hellingbos dat in de laagte aansluit op de boomgaard van de Sint-Eloois-Hoeve. Op de noordzijde ligt een bosplantage en erboven (weer) een villawijk. Centraal ligt een heuvel met akkers en weilanden die aan de noordzijde over een villawijk uitgaat op een hoge spoorweg. Langs hier bereiken we het station dat net buiten ons hok e4-45-43 ligt.

Bespreking

Vandaag zijn we afgesproken aan het stationnetje van Linkebeek en daar verzamelen zich Nico Wysmantel (lijst, determ. nadien), Erik Molenaar (verslag, foto's), Emiel Wagemans, Marc Detollenaer, Daniël De Wit (foto's) en Pierre Van Vooren (determ. nadien). Het wordt een afwisselende dag met beekjes, vertuinde bossen en verboste tuinen, velden en natte graslanden.

Station Linkebeek

We bevinden ons hier net buiten het hok. De diepe spoorbermen zijn verbost met dezelfde soorten als verderop in het bos, maar we noteren hier drie soorten die we deze dag niet zullen tegenkomen, n.b. Bladpeterselie en Muursla, beide tussen de plaveien van de trap aan het station. Op het dak van het station staat een kleine populatie Grote lisdodde.

Vertuinde bossen

Als we van het station richting Ukkel lopen zien we al meteen een grote populatie Zegge in de schaduw van de dreef groeien. Het blijkt *Carex divulsa*, aan het brede in het urtje liggende vruchtje te zien als subsp. *leersii*. Het gaat hier s.s. over IJle bermzegge, dat ook verderop onder heggen en tegen muurtjes groeit, vergezeld van Reuzenzwenkgras en Boskortsteel. Er groeit overal spontaan Hollandse iep, Kruisbes, Gewone es, Beuk en Zomerlinde. Ierse klimop, Sneeuwbes en Armeense braam zijn hier lokaal dominant.

Gazons

In de hellende gazons vinden we een zekere schraalland flora, met veel Madelief en Gewoon haakmos. Opvallende soorten zijn Gewone brunel, Kleine leeuwentand, Kleine veldbies, Muizenoor en Blauw walstro, dat ook tussen de stenen staat te bloeien.

Hellingbos Roze Molen

Langs een wandelweggetje dalen we af door het bos, waar Bosanemoon stilaan plaats ruimt voor de woekerende cultivar van Gele dovenetel. De boomlaag is grotendeels opgebouwd met exoten als Witte paardenkastanje en *Robinia*, maar onder de struiklaag met heel wat (echte) Vogelkers en Iep groeit nog Bosgierstgras, Boskortsteel, Boszegge, Daslook, Stijve naaldvaren, en zelfs (echte) Gele dovenetel. Deze laatste bastaardeert blijkbaar, want we zien intermediaire vormen. Beneden aan de Verrewinkelbeek groeit ook Tongvaren. De meanders

zijn hier uitgesproken, er is veel verval, maar het water is van zeer slechte kwaliteit. In het bos vinden we ook een populatie Alpenwatersalamander, die zich heeft verstopt in een verrotte boomstam. Beneden, aan de Roze Molen zelf, noteren we naast Japanse duizendknoop en Schijnaardbei ook nog Aardbeiganzerik. Op diverse kwelplaatsen zien we Gewoon diknerfmos.

Natte graslanden

Op de zuidzijde van dit mooie valleitje ligt een hellinggrasland waar we even een kijkje nemen. De verruiging is er groot, maar de erosie en de kwel zorgen voor open plekken. Opvallende soorten zijn Ruw beemdgras en Grote vossenstaart, maar ook Bosbies, Kale jonker, Gevleugeld hertshooi, Beekpunge en Ruw walstro. Stomp en Getand vlotgras staan beide in bloei en worden in detail bestudeerd.. Grote kattenstaart baart ons een poos zorgen, omdat er exemplaren bij zijn met een achtkantige stengel.

Urbane flora

Na de middag gaan we naar de zuidwest zijde van het hok. We volgen de spoorweg heuvelopwaarts tot in een villawijk. Hier noteren we o.a. Muurvaren, Chinese kamperfoelie, Schijnpapaver, Gele helmbloem en Muurleeuwenbek. In de villawijk in Ukkel ontdekken we Bitter barbarakruid, herkenbaar aan de veerspletige bovenste schutbladachtige blaadjes en de onderste bladeren met veel minder dan 13 slippen.

Akkerflora

Als we de villawijk met zijn smalle weggetjes aan de oostzijde verlaten komen we op de heuvel uit. In de akkers is zo goed als niets te bespeuren. In de karrensporen zien we soorten als Zwaluw tong, Akkerereprijs, Grote leeuwenklauw en Gewone spurrie.

Hellingbos Buysdelle

Als we beneden aankomen ligt voor ons een klein bos waarin we al dadelijk Grote veldbies zien groeien. Onder de gespaarde eiken is een nieuwe aanplant van Beuk gebeurd, maar het staat al vol spontane zaailingen. Naast Bosanemoon groeit er ook Lelietje-der-dalen, IJle zegge, Klein springzaad en Peterselievlier. Deze soorten werden 's morgens aan Roze Molen niet gezien. In kruinen bij de boomgaard aan de Sint-Eloois-Hoeve groeien forse exemplaren Maretak.

Landelijke wegen

Wanneer we terug keren naar het station volgen we enkele veldwegen, waarin we nog een aantal fraaie soorten optekenen. In een wegberm groeien o.m. Gewone rolklaver, Veldbies, Knolboterbloem, Beemdlangbloem, Gewoon reukgras en Zandhoornbloem. Onder een heg staat Gevlekt longkruid. Het is niet duidelijk of dit bij de urbane dan wel de bosflora hoort. In elk geval is de Stijve naaldvaren in de kleine, donkere en met heggen omgeven hellingpaadjes flink vertegenwoordigd. Er is ook een beperkte groeiplaats van Eénbloemig parelgras.

Besluit

We hebben vandaag 270 taxa genoteerd, waarvan er 4 op de Rode Lijst vermeld staan. *Achteruitgaand* zijn Muizenoor en Knolboterbloem en *zeldzaam* zijn Stijve naaldvaren en Rode spoorbloem. Een 25-tal soorten zijn indicator voor oud bos.

Excursiekalender

Dit jaar houden we opnieuw contact met andere plantenwerkgroepen, ook binnen het onderzoek voor natuurland. Steden komen opnieuw aan de beurt. Voor onze onderzoeken gelden de volgende afspraken. In principe gaat het om dagexcursies; wie in de voormiddag mee wil kan dat. Aanpakken voor de namiddag gaat per fon-o-foon. Samenrijden is de boodschap. Contacteer in elk geval de tochtverantwoordelijke of de fon-o-foon 0474/820471.

Wij staan open voor alle belangstellenden; zelfs absolute beginners zijn welkom. Vergeet geen (laarzen, loep, flora en) picknick mee te nemen! "We middagmalen gaarne in een volks café."

Tochtverantwoordelijken:

Erik Molenaer	03/2185969	erik@floristischonderzoek.net
Nico Wysmantel		Nico.Wysmantel@pandora.be
Kris Symons		kris.symons1@telenet.be
Arne Verstraeten	09/3483688	arne.Verstraeten@inbo.be
Geert Andries	016/532554	

Zaterdag 4 juli Ben Ahin; onderzoek Maasvallei te Hoei

Afspraak: 9u15 Kerk Hoei (Wallonië)
info: Geert

Zaterdag 18 juli Antitankkanaal en omgeving Smoutakker

Afspraak: 9u15 Fort van Stabroek
info: Kris

Zaterdag 1 augustus Meetshoven te Aarschot (vinger aan de pols) d5-35-42

Afspraak: 9u15 Station Aarschot
info: Geert

Zaterdag 15 augustus Daknamse meersen; pioniers op veen, geschoonde waterpartijen

Afspraak 9u15 Kerk Daknam
info: Arne

Zaterdag 29 augustus Stadsonderzoek Antwerpen Deurne - Kronenburg

Afspraak 9u15 Kerk Heilige Familie (Van Dornestraat 156 2100 Deurne)
info: Erik

Zaterdag 12 september **Stadsonderzoek Leuven omgeving Heverlee**
Afspraak 9u15 Station Heverlee
Info: Geert

Zaterdag 26 september **Omgeving 'Le Grand Etang' + urbaan distr – Terhulpen e4-58-33**
Afspraak: 9u15 Station Terhulpen
info: Nico

Florawerkgroep Diest

Natuurpunt Oost-Brabant

De wandelingen gaan door op woensdagavond

Contactpersonen:

Herman Vannerom: 013 / 31 11 77
Herlinde De Jaeck: 016 / 25 95 37; 016 / 60 83 45
Pieter Hendrickx: 0494 / 60 07 15
Luc Vervoort: 016 / 25 25 93; 0476/ 86 99 24
Jules Robijns: 016 / 78 97 93

Woensdag 1 juli **Meldert, Zwarte Beek vallei, nat hooiland**
Afspraak: 19u15 Diest, café De Zwaan
info: Pieter

Woensdag 8 juli **Bierbeek, Zwarte Bos, zegges**
Afspraak: 19u30 Bierbeek, kerk
info: Jules

Woensdag 15 juli **Donk, De Vroente, zomeraspect potpolder**
Afspraak: 19u30 Diest, café De Zwaan
Info: Herman

Woensdag 22 juli **Molenstede, Vallei van de Drie Beken, geplagde percelen**
Afspraak: 19u30 Diest, café De Zwaan
Info: Pieter

Woensdag 29 juli **Westmeerbeek, Het Goor, natte heide en voedselarm waternatte heide**
Afspraak: 19u30 Herselt, kerk
info: Luc

Woensdag 5 augustus **Herselt, Langdonken, moerasgebied**
Afspraak: 19u30 Herselt, kerk
info: Kris/Lon

Woensdag 12 augustus **Limburgs vijvergebied, drooggevalle vijvers**
Afspraak: 19u00 Diest, café De Zwaan
Info: Pieter

Woensdag 19 augustus Bunsbeek, Velpevallei, vernatting alluviaal grasland

Afspraak: 19u30 Bunsbeek, kerk
Info: Jules

Woensdag 26 augustus Bekkevoort, Schillekensberg, heidepioniersvegetatie

Afspraak: 19u15 Bekkevoort, kerk
Info: Jef

Woensdag 2 september Zichem, Catselt, hersteld ven

Afspraak: 19u15 Zichem, café De Hemel
Info: Ria/David

Dagexcursies

Zaterdag 25 juli

info: Herlinde

Hoge Venen, Plateau des Tailles

Zaterdag 29 augustus

info: Herlinde

Doische en Devant-Bouvignes

Limburgse plantenexcursies

Natuurstudiewerkgroep Natuurpunt Hasselt-Zonhoven

SAP-Clubje staat voor Samen Amusant op Pad: op een leuke manier samen de natuur ontdekken, bestuderen en ervan genieten. De SAP-club trekt er elke woensdagavond (van mei tot augustus) op uit om planten te bestuderen.

Coördinatie: Jan Wyers: 0475 31 37 09, jan.wyers@skynet.be
Johan Royeaerd: 0486 031 131,
johan.royeaerd@fulladsl.be

<http://users.telenet.be/natuurpunthasseltzonhoven/>

Verslag SAP plantenwandeling in Stevoort

29 april

Johan Royeaerd

Niet direct onder een goed gesternte konden we ons nieuw SAP-seizoen aanvangen. In het begin zag de hemel er best veelbelovend uit. Alleen, het heeft niet lang geduurd. We vertrokken met een twaalfstal deelnemers van aan de kerk van Stevoort. Nogal wat mensen waren verontschuldigd voor deze eerste plantentocht van het seizoen. Misschien wisten zij beter dan wij wat het weer zou doen?

Stevoort was gekozen omdat het enerzijds een nieuw gebied is, zodat we niet telkens weer dezelfde kilometerhokken verkennen. Maar anderzijds ook omdat we onderweg wilden kijken naar terreinen die potentieel interessant kunnen zijn voor de Eikelmuis, een soort waar we met de afdeling momenteel een project rond hebben.

De weiden langs de Herk zijn best goed bemest, dat is direct duidelijk wanneer je naar de kleur van het 'groen' kijkt: alles is felgroen, hel, en hoog, fors en stevig uitgegroeid. Engels raaigras en aanverwante maken er de dienst uit. Langs de wegrand de voorjaarsbloeiers die we momenteel kunnen verwachten: Kleine veldkers, Paarse en Witte dovenetel, Kruidende boterbloem en meer van dat soort. In de weide her en der wat ruigteplanten waar een rupskraan doorheen geklauterd was.

Boeiend was de vondst van een ereprijs met opvallend lange bloemsteeltjes, ver uiteen staande bloemen en volop in bloei. Het bleek om de Draadereprijs te gaan, een verre van algemene soort. Ook de Gewone en de Klimopereprijs stonden in dezelfde weide in bloei. Aan de rand van wat populieren stonden Gevlekte aronskelk en Dagkoekoeksbloem. De Heggenrank wikkelde zich rondom tal van stengels heen.

Veel commotie was er rond een aantal meidoornstruiken. Na veel gepalaver en gezocht bleek dat de variatie tussen de struiken wel groot was en dat vele struiken kenmerken vertoonden van zowel de Eénstijlige als de Tweestijlige. De uitzonderingen bevestigen de regel, zullen we maar denken...

En veel verder dan deze meidoorns zijn we niet geraakt. Het was ondertussen goed aan het regenen en hoewel onze schietgebedjes goed bedoeld waren, hebben ze niet veel soelaas gebracht: het regende hoe langer hoe meer. We zochten nog even wat toevlucht in een wel erg verruigd bosje, maar moesten uiteindelijk toch op onze stappen terugkeren. Goed dat we voor het einde van onze eerste SAP-wandeling nog het traditionele natje-en-droogje voorzien hadden: de wijn, de cake van Bernadette en de nootjes smaakten voortreffelijk onder het luifeltje van de plaatselijke bibliotheek. Waar zo'n afdakje al niet goed voor is!

Verslag SAP plantenwandeling in de Nietelbroeken

6 mei

Myriam Timmermans

Een aantal van de 13 aanwezigen had, de bui tijdens de vorige uitstap indachtig, paraplu en regenkleding bij zich. Blijkbaar heeft het geholpen, want het is droog gebleven.

Om het te onderzoeken 'hok' te bereiken, namen we ons voor niet te lang langs de straat te blijven hangen. We gunden de grote Gewone salomonszegel, met ronde stengel, langwerpige bladen en 2 tot 5 klokvormige bloempjes in het bladoksel in de grachtkant wel een blik, maar niet meer. De plant groeit op voedselrijke bodem in de ondergroei van schaduwrijke loofbossen of houtkanten. Het hout zagen we liggen. De blauw-zwarte bessen zijn giftig. De witachtige wortelstok is knopig verdikt; de bloeiende spruiten laten zegelvormige littekens achterop de wortelstok, wat tot de naam salomonszegel aanleiding gaf. Ook het Kruisbladwalstro met zoetgeurende gele bloempjes en de ruw behaarde, drienerfbladeren in kransen van vier onderging hetzelfde lot. De Grote muur schilderde witte plekken in het gras, waarin we de aren van de Grote vossenstaart en Reukgras onderscheidden.

We sloegen rechts af langs de versgeploegde akker. De vreemdelingen in de haag wezen op aanplant. De Amerikaanse eik en een eenzame

Amerikaanse vogelkers bloeiden in het gezelschap van Zweedse meelbes en Noordse esdoorn.

Op de akkerrand stonden allerlei kruiden, sommige al beter gekend dan andere. We zagen Veldereprijs (heeft blaadjes tussen de bloemen) en een Tijmeprijs (heeft geen blaadjes tussen de bloemen). We zagen Heggewikke, die met meer blauw-paarse bloemen pronken mag dan de Voederwikke, die het met 2 bloemen moet doen. We zagen veel Kleine veldkers. Volgens de soortenbank.nl zijn de slippen der stengelbladen meestal gaaf, hebben de meestal kale stengels meestal 2 tot 4 bladen. Zijn er 4 soms 5, zelden 6 meeldraden. Zijn de bloemstelen 2-3 mm. lang. En steken de vruchten van 1,5 tot 2,5 cm. duidelijk boven de bloemen uit. We weken van het rechte pad af en gingen het bos in, waar het wat donkerder was. Er stond veel uitgebloeid Muskuskruid, met hier en daar nog de vierkant lijkende vruchtendoosjes op een stengeltje. Ook de Bosanemoon en het Speenkruid waren reeds op hun retour. Verderop zagen we ook de Slanke sleutelbloem en Eénbes die ook hun bloeiperiode reeds achter de rug hadden. Die planten bloeiden voor het loof van de bomen hen in het donker zette. Het Groot heksenkruid bloeit pas in juni tot in september met witte of roze bloemtrosjes. De kleine bloemen bestaan uit twee kelkbladen, twee kroonbladen, twee meeldraden en twee vruchtbladen. De stengel begint meestal met een boogje. Volgens een oud volksgeloof zou diegene die in het bos heksenkruid tegenkwam, verdwalen. (waarschijnlijk waren de bossen in die tijd uitgestrekter) We vonden Gevlekte aronskelk, waarvan de bladeren blijkbaar niet altijd gevlekt zijn. De bloem heeft zo haar eigen trukendoos om te zorgen voor bevruchting. Ze verspreidt voor onze neuzen een te subtiel luchtje van rottend vlees, waar vliegjes op af komen. Wanneer ze op het blad van de bloem komen, worden ze naar het onderste compartiment van de bloem gelokt. Daar bestuiven ze de stampers, die eerder rijp zijn dan de meeldraden. Dit procédé wordt ook nog door andere planten gebruikt om zelfbestuiving te voorkomen en kruisbestuiving te bevorderen. Wanneer ze buiten willen op zoek naar eten, dat ze hier niet kregen, versperren stijve 'haren' de uitgang. Wanneer de meeldraden rijp zijn, verslapt de toegangspoort en kunnen de vliegjes, beladen met stuifmeel weer de wijde wereld in, om een beetje verder weer in de val te lopen.

Bij een ontrolde varen mochten we ons geheugen weer eens pijnigen. De stekelvaren hebben een driehoekig blad en stekelpuntjes. De Mannetjesvaren is van dezelfde familie en heeft dus ook ronde sporenhoopjes, maar net als de Wijfjesvaren is het blad meer ovaal van vorm. Hier ging het om de Mannetjesvaren en verderop zagen we de Grote stekelvaren (met tweekleurige schubben op de steel) en de Kleine stekelvaren. Een Adelaarsvaren, de enige varen in onze contreien met vertakte stelen, vervulde het plaatje.

We zagen Spaanse aak en veel Haagbeuk, die hier en daar uitgegroeid was tot een stevige boom met gespierde stam. Later botsten we ook nog op een Beuk, met zijn gladde zongevoelige schors en verse tere blaadjes met nog ongeschonden wimpers op de bladrand. Ook de Franstaligen hebben een geheugensteuntje nodig om de bomen uit elkaar te houden, hoewel de namen Charme (Haagbeuk) en Hêtre (Beuk) toch weinig verwarrend zijn. Zij zeggen: 'Le Charme a dents et l'Hêtre a poils'. (De

Haagbeuk heeft getande (blaadjes) en de Beuk heeft haartjes). Met een iets andere uitspraak wordt dit: 'Le charme d'Adam est d'être à poil'. (het leuke van Adam is dat hij bloot is).

We herkenden de Grauwe abeel aan het grijswitte donzige onderkant van het blad. Bij de Witte abeel, die bovendien veel zeldzamer is, zijn de blaadjes volgens het boek van Johan meer ingesneden. De Eénstijlige meidoorn was ook van de partij. In het bos stonden ook een aantal magnifieke, hoogstammige exemplaren Zomereik. De Boswilg kennen we in het vervolg aan het eigenwijze puntje van het blad. Het krult een beetje de andere kant op. De kornoelje herkennen we aan de bladnerven die parallel met de bladrand lopen. De Gele heeft gele bloemen en de Rode heeft rode twijgen. *Cornus* betekent hoorn, bij uitbreiding hard. Vroeger werden hamerstelen en wandelstokken van kornoeljehout gemaakt.

Dat lente ook jong dierlijk leven is mocht ook de Hazelaar ondervinden. In sommige struiken had een galmijt een groot aantal knoppen tot babykamer omgebouwd, bij een ander was een bladrolkever of vlinder aan het knippen en plakken geweest.

We zagen Reuzenpaardenstaart en de bijna vergeten geur van Bosandoorn ligt weer vers in het geheugen. We werden gewezen op Eénbloemig parelgras, dat te herkennen is als je het eens gezien hebt. Ruwe smele kunnen we in het vervolg op de tast op naam brengen. De andere grasachtigen laten zich moeilijker kennen. Bij het uitsleutelen van een Oeverzegge activeerden we alle muggen in de buurt. Wij gingen dus op zoek naar leukere oorden. De IJle zegge bloeit met toefjes die uit elkaar staan. Het is een veel voorkomende soort. De Veelbloemige veldbies draagt veel bloempjes op rechte onvertakte steeltjes en is ook algemeen. De Ruige veldbies heeft brede ruige grondbladen en heeft een aparte bloemstengel.

Verslag SAP plantenwandeling fietspad spoorwegberm De Teut Zonhoven

13 mei

Johan Royeaerd

Het fietspad op de Teut te Zonhoven is elk jaar goed voor een aantal merkwaardige soorten en af en toe ook wel voor wat echte 'specialekes'. Dit jaar besloten we het centrale deel van de oude spoorweg, omgevormd tot fietspad, eens in het voorjaar te bezoeken. En hoewel het nog vroeg was en een deel van de doelsoorten nog niet te bespeuren waren, troffen we toch ook enkele leuke kleinoden aan.

Langs het wegje naar het groot ven (vertrekkend vanaf de Holstenen) beheert het ANB een graslandje als nat hooiland. Er staan hier duidelijk meer Pinksterbloemen en Gewone koekoeksbloemen dan de vorige jaren. Veldrus, met z'n geladderde stengel en een indicator van kwel, is fors toegenomen. We konden er ook genieten van verschillende zeggensoorten: de Zwarte, de Zomp- en de Sterzegge, alsook de Greppelrus en de Tengere rus. Luc deed alles keurig uit de doeken.

Op de spoorwegberm zelf is de begroeiing graziger geworden. Dat is niet echt te verwonderen, gezien de massale bladval die voor aanrijking zorgt. Het is ook niet echt een goed teken. Ondanks het maaien met afvoeren wordt het hier toch voedselrijker, waardoor de soorten van de schrale,

arme zandgrond het moeilijker krijgen. Er is deze winter een strook bomen gekapt. Dit is positief: enerzijds minder bladval, anderzijds meer lichtinval. Maar als je ziet hoeveel duizenden en duizenden zaailingen van de Amerikaanse vogelkers er nu op die kapplaatsen uitschieten, dan weet je dat er nog veel werk aan de winkel is.

De berm zelf is ooit aangelegd met grond die grotendeels vanuit de omgeving van Luik is aangevoerd, en daar zit nogal wat kalk in. Anderzijds zou er ooit een bloemenmengsel zijn uitgezaaid, waarvan veel soorten er blijkbaar in geslaagd zijn om jarenlang te overleven. Deze combinatie verklaart vermoedelijk de vele 'gekke' soorten hier: planten die hier niet echt te verwachten zijn. Sommige doen het zeer goed. Ook nu waren een aantal hiervan al volop aanwezig: Akeleiruit (in bloei), maar ook de Wilde akelei (ook in bloei), het Groot sterrenscherm (met het omwindsel van eirond-lancetvormige schutblaadjes), een wormkruid (*Tanacetum macrophyllum*) met witachtige bloemen, de inderdaad zeer zacht aanvoelende Zachte vrouwenmantel, ook al in bloei. En voorts de grondbladen van wat Leo vroeger ooit als Grote koeienoog op naam bracht, enkele bloeiende Wilde hyacinten en de driedelige blaadjes van de Noorse ganzerik.

Er groeide ook iets dat vermoedelijk Muursla zal zijn, maar het was nog klein. En gezien Kompassla twee vormen heeft en daar soms goed op lijkt, hebben we het maar niet genoteerd. Twee jaar geleden hadden we Gifsla, maar daar is het nu misschien nog wat vroeg voor. Andere soorten lijken weer verdwenen, zoals Hartgespan of het eenmalig bloeiend waargenomen Blauw parelzaad.

Maar gelukkig staan er naast al die (weliswaar boeiende) adventieve of tuinsoorten ook nog andere leuke dingen. We konden vaststellen dat langs de Roosterbeek zowel het Verspreidbladig als het Paarbladig goudveil goed stand houden. Net naast het fietspad vonden we ook nog één enkele volop bloeiende Grote keverorchis en eerder enkele rozetten van de Brede wespenorchis. Dus alles bijeen toch een goed gevulde avond, met een aardige lijst plantjes.

Excursiekalender

Woensdag 1 juli Rode Vijvers, tussen plassen en heide

Afspraak: 18u30 aan de Kapel van O.L.V. van Altijddurende Bijstand, Goorstraat-Bolderdal, te Hasselt.

Info: Jan Wyers

Begeleider: Luc Vanoppen

Woensdag 8 juli De bermen van het Albertkanaal, Godsheide

Afspraak: 18u30 aan het sluizencomplex te Godsheide (Boksbeemdenstraat, Hasselt).

Meer info: Jan Wyers

Begeleider: Johan Royeaerd

Woensdag 15 juli Bossen en weiden van Spalbeek.

Afspraak: 18u30 op een nog later te bepeken plaats.

info: Jan Wyers

Begeleider: Luc Vanoppen

Woensdag 22 juli De bermen van het Albertkanaal, de noordelijke oever tussen Kuringen en Stokrooie.

Afspraak: 18u30 te Stokrooie waar de Goorstraat dood loopt tegen het kanaal (Massinweg nemen).

Info: Jan Wyers.

Begeleider: Luc Swennen, 0473 20 42 21

Woensdag 29 juli Tommelen

We kijken hoe de water- en moerasplanten het er vanaf brengen na de maaibeurt en na het uitdiepen en opschonen van een aantal poelen gedurende het voorbije winterhalfjaar.

Afspraak: 18u30 langs de Spoorwegstraat, onder de brug van de grote ring, waar deze de spoorweg over gaat.

Info en begeleiding: Jan Wyers

Woensdag 5 augustus Het nieuwe natuurgebied De Sluisbeemden te Diepenbeek.

Afspraak om 18u00 helemaal achteraan op de parking van het Kinopolis-complex te Hasselt (noordoostelijke kant) en

Info en begeleiding: Jan Wyers

Woensdag 12 augustus De Sint-Jansvijvers

We bekijken een deel van het vijvergebied De Wijers, gelegen achter de camping Heidestrand.

Afspraak om 18u30 aan het infobord in de Nachtegalenstraat te Zonhoven.

Info: Jan Wyers

Begeleider: Luc Vanoppen

Woensdag 19 augustus De vallei van de Mombeek in Wimmertingen.

Afspraak om 18u30, de plaats wordt later nog meegedeeld.

Info: Jan Wyers

Begeleider: Luc Swennen, 0473 20 42 21

Woensdag 26 augustus Domein Kiewit

We struinen rond in het noordelijk deel (akker, weide, bos, vennen).

Afspraak om 18u30 op de parking van het domein

Info: Jan Wyers

Begeleiding: Johan Royeaerd

Limburgse plantenwerkgroep

Meer info:

Bert Berten 0476 40 34 51

Marleen Massonnet 0487 55 24 87

Lily Gora 0479 79 93 72

Pierre Thomas EVMR (Euregionaal Verbond Maas – Rijn)

(0031) 45 850 30 60

**Zaterdag 4 juli Spoorwegemplacement Simpelveld met
aangrenzende spoordijk (NI) samenwerking met EVMR (dagexcursie)**

Afspraak: 10u00 Voorzijde station Simpelveld (NI)

Info: Pierre Thomas

Maandag 6 juli Militair domein Zutendaal

Afspraak: 18u30 kerk Wiemesmeer

Info: Lily Gora

Maandag 13 juli Laambroekvijvers Zolder

Afspraak: 18u30 kerk Zolder

Info: Luc Vanoppen (011 53 87 61)

Maandag 20 juli Het Wik – Fonteinkruiden

Afspraak: 18u30 parking Lisec (Craenevenne)

Info: Bert Berten

Maandag 27 juli Drijvende waterweegbree, het Wik

Afspraak: 18u30 parking kasteel Bokrijk

Info: Bert Berten

Maandag 3 augustus Bergerven

Afspraak: 18u30 Kapel vd weerstand (Brugstraat te Maaseik)

Info: Lily Gora

Zaterdag 8 augustus Spoorwegemplacement i.s.m. EVMR

Afspraak: 10u00 Station As, Dagexcursie, eigen picknick voorzien

Info: Bert Berten

Maandag 10 augustus Heidewijers, Lanaken

(e7-14-12, e7-14-21 en e7-14-22) i.s.m. Natuurpunt

Afspraak: 18u30 Kinderboerderij Pietersheim (Neerharenweg 12 te Lanaken)

Info: Bart Hoelbeek (089 72 18 57)

Maandag 17 augustus Mijnterril Houthalen

Afspraak: 18u30 Oude mijngebouwen (Pastorijstraat) Houthalen

Info: Georges Peters (011 52 55 13)

Maandag 24 augustus Maasvallei, Kerkeweerd

Afspraak: 18u30 De Wissen (Maaspark te Stokkem)

Info: Lily Gora

Maandag 31 augustus Asbeek

Afspraak: 18u30 Kerk Lanaken

Info: Lily Gora

**Zaterdag 5 september Bergsteentijm, Kanne en groeve 't Rooth te
Cadier-en-Keer**

Afspraak: 10u00 Statieplein Kanne - Dagexcursie, eigen picknick voorzien

Info: Bert Berten

Maandag 7 september Akkerkruiden, Abeekvallei i.s.m. Natuurpunt
Afspraak: 18u30 kerk Reppel
Info: Marleen Massonnet

Maandag 14 september Riempjes, Militair domein Hechtel
Afspraak: 18u00 kerk Hechtel
Info: Marc Missoorten (0473 96 70 77)

Botanische samenwerking in de Euregio Maas-Rijn

De botanische werkgroepen van Likona (LPW), de NaBu Aachen en het Natuurhistorisch Genootschap willen in 2009 gezamenlijk aandacht besteden aan de flora van emplacementen en spoorlijnen in de Euregio Maas-Rijn. Een eerste excursie gaat door in Nederlands Limburg op 4 juli en een tweede in Belgisch Limburg op 8 augustus (zie excursiekalender). Tevens organiseerde de Plantenstudiegroep van het Natuurhistorisch Genootschap op zondag 19 april in Maastricht de tweede Euregionale bijeenkomst voor botanici uit de Euregio Maas-Rijn.

Plantenwerkgroep Natuurpunt Gent

Van onze verslaggeefster Kristel Keppens

Sifferdok Gent (D3-13-11)

23 april

Ons eerste hok was niet zo gemakkelijk te vinden maar wel de moeite qua moeilijk te herkennen planten. Een stoffige straatrand zorgde voor abnormaal ontwikkelde planten waardoor menige discussie door een determinatie met de flora moest beslecht worden. Een bestoft plantje dat bijna als Viltig kruiskruid bestempeld werd, bleek later, toen een bloeiend exemplaar gevonden werd, Moederkruid te zijn. Ook een Doorgroeide boerenkers zorgde voor heel wat kopbreken maar uiteindelijk gaven de rolronde stengel en de hartvormige voet aan de lichtjes getande stengelbladeren én de kennis van dit plantje door onze gids toch voldoende doorslag om deze soort te strepen. Witte winterpostelein manifesteerde zich met honderden miniatuurplantjes, we zagen massa's Kandelaartjes en Vlasbekjes en tussen de sporen stond het vol Fijne kervel. Deze laatste is gemakkelijk van het Fluitenkruid te onderscheiden doordat de eivormige vruchtjes bezet zijn met haakvormig gekromde haren. Natuurlijk zagen we ook veel 'gewone stadsplanten' zoals Witte en Parse dovenetel, Grote en Smalle weegbree, Straatgras en Varkensgras, Heermoes en Madeliefjes. Kristel bracht versuikerde madeliefjes mee zodat we naast de botanische kenmerken ook eens van de culinaire aspecten van het plantenleven konden genieten. Het nieuwe werkseizoen is weer begonnen, we duiken met hernieuwde belangstelling en moed in de flora's en webpagina's om onze kennis weer op te frissen, bij te werken en uit te diepen.

Een zachte lenteavond lokte ons naar Sint-Martens-Latem voor onze tweede streeptocht dit jaar. Aangezien het overgrote deel van het te inventariseren gebied bestond uit bermen en straatkanten konden planten als Liggende vetmuur, Brede en Smalle weegbree, Schijfkamille, Varkensgras, Paardenbloem en daarnaast een aantal tuinvlieders waaronder Grote roze ooievaarsbek en Aardpeer niet op onze lijst ontbreken. Het geslacht *Veronica* was met 3 soorten vertegenwoordigd, Veld-, Tijn- en Vreemde ereprijs en we werden verrast door grote hoeveelheden Rankende helmbloem. Langs een slootje had een bewoner flink zijn best gedaan om er een idyllisch plaatje van water- en moerasplanten te voorzien, we moesten echter streng zijn want dit was te duidelijk aangeplant en streepten enkel de zaailingen aan het slootje aan de overkant. Jonge planten van Raket en Akkerkool zorgden door hun gelijkenis even voor verwarring. De bladeren van Akkerkool hebben een vrij grote driehoekige eindlob met daaronder hele kleine lobben, bij raket zijn deze lobben echter duidelijk groter. Aan het einde van de wandeling zorgde een *Fallopia* ofte Kielduizendknoop nog even voor wat discussie en opzoekwerk. Een deel van ons groepje had vooral oog voor de afgeknotte voet van de onderzochte bladeren, anderen hadden echter vooral hartvormige bladeren gezien. Heukels werd erbij gehaald en onderzoek met de loep toonde papilvormige haartjes op de nerven aan de bladonderzijde zodat *Fallopia x bohemica* gestreept werd, een kruising tussen *Fallopia sachalinensis* en *Fallopia japonica*. En zo eindigden we deze avond weer als een echte studiegroep met de boeken in de hand.

St. Amandsberg, verkaveling Hoge weg (D3-13-31) 21 mei
Jean De Prez

De eigenlijke streeptocht begon deze avond wat later door een enigszins chaotische start omdat het toegangshek, dat in een aanpalend hok ligt en volgens één van de deelnemers uitgaat op een zeer interessant stuk van het hok, gesloten was wegens de feestdag. Na wat overleg besloot een deel, de jongeren, toch over het hek te klauteren, terwijl de andere deelnemers terugkerende naar de oorspronkelijk gekozen startplaats voor deze avond. In het eerste deel van het hok, dat bestond uit gewone straten van het voorstedelijk gebied, vonden we heel wat ontsnapte cultuurplanten tussen de straatstenen, in de greppels en keldergaten. Het probleem voor vanavond was meteen voor iedereen duidelijk, wat strepen we en wat niet, een dilemma dat zich de laatste jaren steeds vaker stelt in een steeds verder urbaniserend landschap. Zilverchildzaad en Prikneus vinden we wel meer, maar wat doe je met Roze ooievaarsbek, Maagdenpalm, Struisvaren, Lobelia's en zelfs een niet nader determineerbare zaailing van een cipressoort. Bovendien worden de boomspiegels van straatbomen tegenwoordig door de plantsoendienst met allerlei fraai ogende exoten ingezaaid en gevelbeplanting oogluikend toegestaan, soms zelfs aangemoedigd. Wij proberen consequent te blijven en noteren alles wat we kennen en met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid op naam kunnen brengen. Na een uurtje

herenigen we met de sportievelingen nabij de volkstuintjes en kunnen we onze lijst aanvullen met heel wat bekende soorten van een voormalige spoorwegberm en een slootkant. Maar ook bij hen ontbreekt het niet aan uit tuinafval verwilderde soorten zoals Moeslook, Hyacint en Monnikskap. Samen verkennen we verder het hoofddoel van deze avond, een geplande verkaveling met een soort parkbosje dat momenteel vrij toegankelijk is. Ook hier heel wat exotische maar duidelijk jaren geleden aangeplante bomen. Uiteindelijk leverde dit hok 231 soorten op waarvan heel wat minder courante en exotische planten voor een mooie en boeiende plantenwandeling zorgde.

Excursiekalender

Donderdag 2 juli Mendonk / Oude Moervaartarm (c3-44-31)
Afspraak: 18u30 kerk Mendonk

Dinsdag 7 juli Zwijnaarde / Schaarke (d3-32-23)
Afspraak: 18u30 kerk Zwijnaarde

Donderdag 16 juli Wondelgem / Ringvaart / Durmakker / Overdam
(c3-52-33)
Afspraak: 18u30 Station Evergem

Dinsdag 28 juli Zevergem / Spanjaard (d3-42-12)
Afspraak: 18u30 Kerk Zevergem

Donderdag 6 augustus Drongen / N461 & omgeving (d3-11-33)
Afspraak: 18u30 Kerk Drongen

Dinsdag 11 augustus Evergem Kiekenbossen (c3-52-41)
Afspraak: 18u30 Kerk Evergem

Dinsdag 18 augustus Evergem - Belsele Kruisken (c3-51-42)
Afspraak: 18u30 Kerk Belzele

Donderdag 27 augustus Gent / Blaarmeersen – Sneppebrug (d3-22-13)
Afspraak: 18u30 Parking roeiclub Europalaan / Yachtdreef

Dinsdag 8 september Wondelgem / Kolegemkouter (d3-12-14)
Afspraak: 18u30 Oud gemeentehuis Mariakerke (kasteel. Van Tieghem de ten Berg)

PWG Vlaamse Ardennen *plus*

**10/05/2009 Een nieuwe vondst voor de Vlaamse Ardennen
Mansoor - *Asarum europaeum***

Tijdens de plantenexcursie van "Rondom 't Burreken" op zondag 10 mei vonden we op dezelfde plaats waar vorig jaar door Dirk Van Den Berghe en André Capiou al voor 't eerst Mansoor was gevonden, opnieuw twee

wat miezerige plantjes, waarvan één in bloei, al was het bloemetje half afgevreten.

Het Burreken is een reliëfrijk gebied met afwisselend bosjes, weiden en akkers en als we de Ferrariskaart bekijken, zien we dat dit al eeuwen zo is. Op de Ferrariskaart zien we bovendien vele kleine huisjes in het gebied dat nu opnieuw door de natuur is ingenomen. Sporen van die bewoning en het vroegere landgebruik zijn echter nog altijd terug te vinden in bos en veld. Het veelvuldig voorkomen van Sneeuwkllokje in het gebied is wellicht ook nog een spoor van vroegere bewoners. De plaats waar het Mansoor groeit, is een op het zuiden georiënteerd taludje onder een vroeger hakhoutbosje, momenteel geëvolueerd tot een opgaand bos met veel Daslook in de kruidlaag. Het talud vormt de overgang naar een zeer vochtig voormalig hooilandje met o.a. Gevlekte orchis. Dit stukje bosweide is ondanks jaarlijks maaien toch ruiger geworden dan vroeger. Het taludje zelf wordt meer en meer overschaduwd door het achterliggende bos, terwijl het overwoekerd wordt door bramen. We kunnen besluiten dat deze groeiplaats van Mansoor, blijkbaar de enige in Vlaanderen, wel wat beheer ten voordele van de soort kan gebruiken. Wat de oorsprong van Mansoor in het Burreken betreft, mogen we veronderstellen dat het vroegere gebruik als artsnijplant aan de oorsprong ligt. Mansoor komt hiermee in het rijtje van Gevlekt longkruid, Paarse schubwortel, Donkere ooievaarsbek, Wrangwortel e.d., ... planten die vermoedelijk door toedoen van de mens in de Vlaamse Ardennen belandden. Het natuurlijke voorkomen in België zou zich beperken tot het uiterste zuid-oosten.

Een eerste opdracht is nagaan hoeveel Mansoor er werkelijk nog groeit in het Burreken. We mogen vermoeden dat de twee plantjes die we zagen, wellicht niet de enige zullen zijn. Geen gemakkelijke opdracht, want de blaadjes van Mansoor zijn nu niet onmiddellijk opvallend onder de bramen en tussen viooltjes, Speenkruid en wat weet ik al meer. Het voorzichtig maaien van het taludje, zodat er een overzicht komt van wat er onder de bramen groeit, kan het begin zijn. Uiteraard zullen we daarbij moeten opletten dat er nog genoeg beschaduwing blijft!

Ronny De Clercq (tekst en foto)

Flora van het voorjaarsbos” deel 1 in Ronse
Gids: Karel De Waele - 17 deelnemers

21 maart

Zonnig lenteweer, dus een grote opkomst (waarvan bijna de helft uit naburige afdelingen). We pluisden het Bois Joly uit en keken bewonderend naar de tapijten bosanemonen, waartussen we ook Muskuskruid, Slanke sleutelbloem, Speenkruid, Kleine maagdenpalm en andere voorjaarsbloeiers ontdekten. Mits wat speurwerk vonden we ook Paarbladig goudveil langs één van de bronbeekjes en Groot heksenkruid op de vochtige bospaden. Aan de rand van het kerkhof vonden we enkele adventieven met als opvallendste de wit bloeiende variant van maarts viooltje en de rozetjes van Roze winterpostelein. Op een muurtje van één van de kunstmatige bosvijvers stonden enkele prachtige exemplaren tongvaren. Spijtig genoeg vonden we ook een dode rosse eekhoorn, maar tot onze vreugde zagen we even verder ook een springlevend exemplaar door de boomkruinen bewegen. In totaal kwamen 80 plantensoorten op ons lijstje, toch niet zo weinig, rekening houdend met de vroege excursiedatum én het feit dat we enkel in het bos inventariseerden.

Flora van het Kluisbos” deel 1 in Ruien.

2 mei

Gids: Karel De Waele - 21 deelnemers

De traditionele bosflora met Wilde hyacint, Bosanemoon, Witte klaverzuring, Bosereprijs, Bosbingelkruid (foto: Gilbert de Ghesquière), Bosgierstgras, Ruige veldbies, Pil-, Ijle en Boszegge, Bochtige smele, Bosandoorn, Boswederik... passeerde de revue. Op de parking aan het boswachtershuisje, die domweg aangelegd is op een kwelzone, vonden we bosbies, geknikte vossenstaart en beekpunge. Opmerkelijke vondsten waren o.a. de massa's dubbelloof op de helling boven deze parking, twee grote groeiplekken van dalkruid bovenop de Kluis én last but not least twee plekjes met schedegeelster, waarvan eentje spijtig genoeg al uitgebloeid was en het andere helemaal niet gebloeid had. En dan vergeten we nog muursla, eenbloemig parelgras, veelkleurig vergeet-me-nietje en heelkruid (foto: Claude Grandsart)! Leerrijk was ook de vergelijking van wijfjesvaren, mannetjesvaren en brede stekelvaren op enkele meter van elkaar ... en later kwam zelfs ook de smalle stekelvaren op de lijst. Deze werd afgesloten met in totaal 132 soorten, niet mis voor een km² met bijna uitsluitend monotoon beukenbos.

Bosbingelkruid (Gilbert de Ghesquière)

Heelkruid (Claude Grandsart)

Wel moeten we toegeven dat we vergeefs gezocht hebben naar Muskuskruid en Slanke sleutelbloem: die staan daar waarschijnlijk wel,

maar ze zaten wellicht verborgen tussen het nu al hoger opgeschoten brandnetelveld in de bronzone.

“Flora van het Kluisbos” deel 2 in Ruien

16 mei

Gids: Karel De Waele

9 deelnemers

De excursie kende een ongepland verloop (gids die niet zoals gewoonlijk een kwartier voor de start op de verzamelplek was, twijfelende deelnemers die dachten dat ze op de verkeerde parking stonden, één deelneemster die 10 minuten te laat kwam ... en onderweg twee deelnemers die het presteerden om de rest van de groep kwijt te spelen - maar dank zij de gsm terug opgevist werden). Ditmaal verkenden we de rand van het Kluisbos en de vele voetwegjes tussen de bebouwing aan de noordwestelijke voet van de Kluisberg. Daardoor kwamen niet alleen bosplanten als Wilde hyacint, Bosanemoon, Gevlekte aronskelk, Bosereprijs, Witte klaverzuring, ... , maar ook bermenplanten als Veelkleurig vergeet-mij-nietje, Viltige en Beklierde basterdwederik, ... en ook verwilderde zaailingen van tuinplanten zoals Wollige sneeuwbal, Stijf ijzerhard en Rode ribes op de lijst. We kwamen aan een totaal van 190 soorten.

Excursiekalender

Gids: Karel De Waele, tel. 09/3864560 (GSM - enkel die middag: 0474/776276)

Zaterdag 6 juni Flora van de Scheldevallei, deel 1 in Zingem

Afspraak: 14u00 aan de Scheldebrug tussen Zingem en Nederzwalm, kant Zingem.

We kammen de Grootmeers uit in hok E3-11-24.

Zaterdag 20 juni Flora van de Scheldevallei, deel 2 in Zingem

Afspraak: 14u00 aan de kerk van Zingem.

We kammen de Kleinmeers uit in hok E3-11-22.

Zaterdag 1 augustus Flora van de Leieoevers, deel 1 te Deinze

Afspraak: 14u00 aan de O.L.Vrouwekerk in Deinze.

We kammen de Leieoevers tussen Deinze en Astenesas uit in hokken D2-47-12 en 21 en D2-37-43 en 44.

Zaterdag 15 augustus Flora van de leieoevers, deel 2 te Machelen-aan-de-Leie

Afspraak: 14u00 aan de kerk van Machelen-aan-de-Leie.

We kammen de oevers van de oude en nieuwe Leie uit in hok D2-46-32.

Zaterdag 29 augustus Flora langs de Zwalm, deel 1 in Munkzwalm

Afspraak: 14u00 aan de kerk van Munkzwalm.

We kammen de oevers van de Zwalmrivier oost uit in hok E3-12-44.

Zaterdag 12 september Flora van de Zwalm, deel 2 te Munkzwalm

Afspraak: 14u00 aan de kerk van Munkzwalm.

We kammen de oevers van de Zwalmrivier west uit in hok E3-12-43.

Zaterdag 26 september Stedelijke flora, deel 1 in Oudenaarde

Afspraak: 14u00 aan de parking aan de voorkant van het station in Oudenaarde. Einde omstreeks 17u. We kammen de stationsomgeving uit in hok E2-28-32.

Plantenwerkgroep Afdeling De Wielewaal

Excursiekalender

Info: Evie Verboven 03 455 35 30
 Kristine Wuyts 03 481 94 79
 kristine.wuyts@natuurpunt-wielewaal.be

Dit seizoen schenken we aandacht aan het leren determineren. Beginners zijn op deze activiteit van harte welkom.
Met de flora (Heukels, De Langhe, ...) en loep leren we determineren.

Zaterdag 18 juli kilometerhok te Itegem

Afspraak: 9u00 uur kerk van Itegem

Gids: Evie Verboven

Meebrengen: loep, flora, picknick en drank.

We snuffelen kilometerhok C5 –54 – 41 af want het is een van die vierkantjes op de kaart dat nog niet is onderzocht.

Zaterdag 29 augustus Familiale tocht: ‘ Een dag op de heide’

Afspraak: 09u00 aan het station van Lier

Gids: Evie Verboven + Leo Vaes

Meebrengen: loep, flora, insectengids, picknick en drank

Hoogzomer op de heide rond Opgrimbie. We kijken niet alleen naar bloemen en planten maar ook naar kriebelende en vliegende beestjes, vandaar die insectengids. En waarom ook niet je verrekijker meenemen?
Heideblauwtje en Klokjesgentiaan zouden van de partij moeten zijn.

Zaterdag 12 september Kesselse Heide

Afspraak: 09u00 op de parking van de Kesselse Heide, Lindekensbaan in Kessel

Gids: Kristine Wuyts

We determineren met verschillende flora's en vergelijken onderling welke het gemakkelijkst werkt. Of moet er nog een grassengids bij?

Planten- en zwammenwerkgroep Schijnvallei

Dinsdagexcursies

Elke dinsdagmorgen tussen 9 uur en 12 uur richt de planten- & zwammenwerkgroep een natuurexcursie in, en dit het gehele jaar door. Iedereen is van harte welkom op deze wandelingen.

Wij hebben geen vaste agenda. Geïnteresseerden, die op de hoogte willen gehouden worden van de activiteiten van de werkgroep, kunnen hun e-mailadres doorsturen naar colybia@skynet.be of info@schijnvallei.be. Je kunt ook bellen naar Staf Brusselaers op telefoonnummer 03 636 35 08.

Vrijdagse inventarisaties

Voor onze vrijdagse planteninventarisaties in het natuurgebied Lovenhoek wordt er voortaan verzameld op de **parkeerplaats** van de 'De Roos van Casablanca' **Vroegeinde 61/B te Vorselaar**. Van daaruit rijden we verder het gebied in. Waterdicht schoeisel is, gezien het soms moerassige karakter van sommige percelen, een aanrader. De inventarisaties lopen nog door tot 28 augustus. Alle geïnteresseerden zijn van harte welkom, ook prille beginners. We starten om 9 uur en eindigen rond 12 uur.

Determinatieavonden

Op 13 mei, 10 juni, 8 juli, 12 augustus en 9 september is het weer verzamelen gepland voor onze determinatieavonden. Met de Heukels' Flora van Nederland brengen we in groep de door de deelnemers meegebrachte wilde planten op naam. Laat je vooral niet afschrikken. Ook beginners zijn van ganser harte welkom.

Deze avonden hebben plaats in het lokaal van de VMPA uiterst rechts van de Oranjerie in het park van Schilde, De Pont 45 van 19.30u tot 22.00u
Meebrengen: eventueel Heukels' Flora van Nederland drieëntwintigste druk, loep en zo mogelijk wilde planten.

Planten in C6 Kempen

Het doel van deze werkgroep is om mensen die vaak of af en toe naar planten kijken in de omgeving met elkaar kennis te laten maken en elkaar te informeren via een discussiegroep op internet en via een klein aantal excursies (6 in 2008). Het werkgebied is beperkt tot C6, het kaartblad 17 volgens de topografische kaart van België waarin de gemeente Retie, Dessel, Mol, Geel, Balen, Meerhout, Ham, Leopoldsburg, Hechtel-Eksel, Peer, Overpelt, Neerpelt en Lommel geheel of gedeeltelijk liggen.

Meer weten ? Kijk dan ook eens op ons <http://groups.google.be/group/pic6>

Excursiekalender

Donderdag 9 juli

Stotert bij Olmen, C6-44-33

Afspraak: 18u30 aan de Kerk van Olmen.

Donderdag 13 augustus **Ten zuiden van Gestel, C6-52-42**
Afspraak: 18u30 aan de Kerk van Gestel.

Donderdag 17 september **Winkelomheide C6-41-33**
Afspraak: 18u30 uur Kerk Winkelomheide

Plantenwerkgroep Thalictrum Natuurpunt Geel - Meerhout
--

Iedereen is welkom op de excursies. Beginnelingen zullen steeds ingewerkt worden. De naamgeving van de planten op de excursies gebeurt steeds in het Nederlands. Van alle excursies wordt steeds een verslag gemaakt, iedereen die meegaat met de plantenwerkgroep ontvangt dit verslag. Van de gegevens van de natuurgebieden zal de conservator en de verantwoordelijke van natuurstudie steeds een volledig verslag ontvangen. In dit verslag wordt steeds de Nederlandstalige en de wetenschappelijke plantennaam en tevens de ecologische groep van de plant volgens de standaardlijst van de Belgische vaatplanten; dit voor zijn jaarlijks monitoringsverslag.

Meer info: **Jeannine Simonis** 014/59 31 65
Jeannine.simonis@telenet.be

Zaterdag 4 juli **Perceel van Katersbergen Neerhelst - De Botten**
Afspraak: 9u00 einde Larumsebrugweg aan het kanaal te Neerhelst Geel

Zaterdag 11 juli **Ruig weiland Neerhelst - De Botten**
Afspraak: 9u00 einde Larumsebrugweg aan het kanaal te Neerhelst Geel

Zaterdag 18 juli **Snepkensvijver uitstroomzone**
(i.s.m. poelenwerkgroep "Waterleven")
Afspraak: 9u00 Pastorij Olen, Lichtaartseweg 200.

Zaterdag 1 augustus Bergveld Westerlo
Afspraak: 9u00 Snepkensbrug.

Zaterdag 29 augustus Westerlo Poel Kwarekken
(i.s.m. poelenwerkgroep "Waterleven")
Afspraak: 9u00 Marleybrug.

Maandag 28 september 2009: plantenwerkgroep Thalictrum
Evaluatie inventarisaties 2009
Afspraak: 20u00 Pastorij Olen, Lichtaartseweg 200.

Plantenwerkgroep Allium Denderstreek
--

Meer info: Peter Tolleneer
 Geraardsbergsesteenweg 188 bus 3
 9320 Erembodegem

Kalken)

Zaterdag 5 september Omgeving van de Zomerstraat te Kalken
d3-25-24

Het tweede "zwart gat" dit jaar. Voor het eerst sedert 1971 zal er een inventarisatie van de aanwezige wilde planten gebeuren. Aanbevolen voor leergierige plantenliefhebbers.

Afspraak: 9u00 aan café De Schorpioen, Heirweg 8, Kalken

Zondag 27 september Laarne d3-24-43

Een zoektocht naar plantenrijkdom van weleer? Volgens oudere bronnen zouden er waardevolle stukken achter het kasteel gelegen hebben. Even kijken of er iets van overschiet...

Afspraak: 9u00 aan het kasteel van Laarne

Plantenwerkgroep Meetjesland

De plantenwerkgroep Meetjesland organiseert op regelmatige basis flora-inventaristaties in het noordwesten van Oost-Vlaanderen. Normaal gezien gaan alle excursie door op dinsdagavond en wordt er verzameld om 19 u aan de sporthal te Eeklo (Burg. L. Pussemierstraat) of iets later op de eigenlijke plaats van afspraak.

Excursiekalender

Dinsdag 7 juli Boekhoute - Posthoorndijk

Kmhok C3.12.24

Afspraak: Kerk van Boekhoute

Dinsdag 4 augustus Lotenhulle - Breemeersen (vallei van de Poekebeek)

Kmhok D2.26.41

Afspraak: Kerk van Poesele

Dinsdag 18 augustus Zelzate - Terreinen tussen Zelzate en Sidmar, ten O v.d. psychiatrische instelling

Kmhok C3.34.14

Afspraak aan het Kennedyhotel langs de Kennedylaan

Dinsdag 1 september Lovendegem - Kanaal Gent – Brugge : bermen en gewezen zandwinningsgebied (in natuurontwikkeling)

kmhok D2.18.21

Afspraak aan Lovendegem-brug

Dinsdag 15 september Eeklo - Braakliggende terreinen langs de Ringlaan ('nieuwe kliniek')

Kmhok C2.37.12

Afspraak om 19 u aan het Parkinkje nabij 'Stadhuis van Raverschoot'

Excursiekalender

Info: godfried.warreyn@scarlet.be of telefoon: 058 51 80 80

Zaterdag 11 juli Omgeving Bampoelhoek, Izenberge d0.38.14

Afspraak: 9u00 op de parking van café "De Nieuwe Herberg",
Iepersteenweg, Alveringem

Zaterdag 25 juli Veurne-stad-noord en Petit Paris d0.18.11

Afspraak: 9u00 in de Noordstraat, Veurne, ter hoogte van de Kwintestraat

**Zaterdag 8 augustus Omgeving Koolhofput-noord en Veurne
Ambachtvaart, Nieuwpoort c1.41.44**

Afspraak: 9u00 op de Oude Veurnestraat-zuid juist vóór fietspadbrug

**Zaterdag 22 augustus Omgeving Kruisabele, Eggewaartskapelle
d1.21.12**

Afspraak: 9u00 op de parking van café "Kruisabele", op de weg van
Eggewaarts naar Lampernisse

Zaterdag 5 september Oud-munitiedepot Wulpen c0.58.14

Afspraak: 9u00 in de Langgeleedstraat, Koksijde, ter hoogte van het oud-
munitiedepot

Plantenwerkgroep Klein-Brabant

Laarzen zijn altijd aan te raden, als het kan (lees: bijna steeds) gaan we ook van de wegen af. De wandelingen op zondag en maandag eindigen steeds rond 12 u, die op woensdagavond met het invallen van de duisternis.

Info: Ronny Segers, tel. 0477/55.66.38, r.segers@scarlet.be

Woensdag 29 juli Lippelo, Breutheide (F10=D4-23-24)

Afspraak: 19u00 Provincialeweg, kruispunt Breutheide

Woensdag 19 augustus Londerzeel, omgeving waterwingebied (H11=D4-24-32)

Afspraak: 19u00, parking café Lomast, Marselaardreef

**Zondag 20 september Ruisbroek, kanaalzone tussen Rupel en
zeekanaal (L5=D4-15-12 en M5=D4-15-21)**

Afspraak: 9u00 Nijverheidstraat naast A12, ingang Van Gansewinkel om

Nieuwsbrief ZWAMMEN

natuurpunt

Paddenstoelenwerkgroep Natuurpunt

Momenteel zijn er in Vlaanderen 16 paddenstoelenwerkgroepen van Natuurpunt actief.

Zij organiseren talloze excursies waarbij aandacht besteed wordt aan educatie en inventarisatie van gebieden. Deze waarnemingen worden systematisch ingevoerd op op kwartierhokniveau (1 km x 1 km). Deze verspreidingsgegevens kunnen gebruikt worden om een beter inzicht te krijgen in de diversiteit, verspreiding en achteruitgang van paddenstoelen in Vlaanderen.

In Vlaams-Brabant werd in 2001 een atlasproject opgestart met ondersteuning van de provincie.

Momenteel wordt naar 60 gemakkelijk herkenbare soorten op houtsnippers, in graslanden, tussen mossen en in bossen gezocht. Dit project wil iedereen aansporen om in eigen tuin en streek naar paddenstoelen te kijken en de gegevens door te sturen naar Natuurpunt Studie. Meer info over het project vind je op de website.

Een handige brochure voor herkennen van de 60 soorten is verkrijgbaar in de Natuurpunt winkel voor de symbolische prijs van 3 euro.

Coördinatie Natuurpunt Studie

Roosmarijn Steeman
Natuurpunt Studie
Kardinaal Mercierplein 1
2800 Mechelen
015/ 29 72 22

Roosmarijn.steeman@natuurpunt.be

Natuurpunt Educatie

Hans Vermeulen & Wim Veraghtert
Graatakker 11
2300 Turnhout
tel. 014 47 29 53

Hans.Vermeulen@natuurpunt.be

Wim.Veraghtert@natuurpunt.be

Website (algemeen):

<http://www.natuurpunt.be>

(Fauna & Flora)

Paddenstoelen

Paddenstoel.flits

Dé maandelijkse digitale nieuwsbrief over paddenstoelen. Vol nieuws over nieuwe publicaties, projecten, excursies en interessante vondsten.

Schrijf je in via
www.natuurpunt.be

**Ook jij kan iets bijdragen aan de
Nieuwsbrief Paddenstoelen!**

Lenteknotszwam, een indicator voor natte heide

In de rubriek "Kwesties uit het veld" van het recentste nummer van Natuur.focus lees je hoe op 19 mei 2008 in het Groot schietveld in Brecht de Lenteknotszwam massaal werd gevonden. Dit was de derde Vlaamse vondst van het fel gekleurde zwammetje dat in symbiose leeft met algen. Ook in Limburg werden de zwammetjes reeds op twee plaatsen gezien (Hechtel-Eksel en Kamp van Beverlo). De Lenteknotsjes groeien voornamelijk op kale, natte bodem of in een pioniersvegetatie met Kleine zonnedaauw.

Dit voorjaar kwamen de lenteknotszwammen reeds half maart tevoorschijn. Vind je kleine (1 cm) oranje knotsjes op plagplekken of in de natte heide, maak dan een foto en stuur die door aan Roosmarijn.steeman@natuurpunt.be

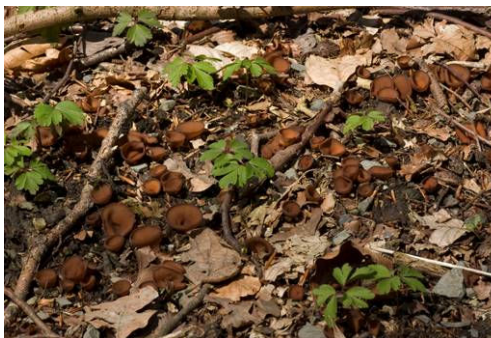
Gemakkelijk herkenbare korstjes

In het voorjaar zijn plaatjeszwammen schaars en dus korstzwammen des te opvallender. Wanneer je een tak omdraait zie je vaak witte, plakkaatvormige of verfactige substanties. Vele van deze zien er macroscopisch identiek uit, maar de microscopie toont een wereld van verschil. Soorten als Ruwharig elfendoekje, [Groezelig huidje](#) en Wissewasje kan je enkel door middel van microscopie op naam brengen. Maar er bestaan ook gemakkelijk herkenbare soorten, waarvan de namen al iets meer zeggen. Zo heeft de Roze raspzwam (foto links) duidelijk kleine roze tandjes en groeit de [Paarse eikenschorszwam](#) wel degelijk op eik. Het [Papierzwammetje](#) is spierwit en kan je heel gemakkelijk van de tak afhalen; de [Ziekenhuisboomkorst](#) ruikt naar ontsmettingsmiddel. Let wel op want deze laatste groeit enkel op loofhout, op naaldhout groeit zijn dunnere dubbelganger, het Naaldhoutwasje.

Natuurpunt Ninove op zoek naar voorjaarszwammen

Verschillende werkgroepen organiseren voorjaarsexcursies. Ook Natuurpunt Ninove waagde zich aan een paddenstoelenzoektocht in het vroege voorjaar: op 29 maart werd onder begeleiding van Wim Veraghtert de Phenixberg te Okegem bezocht. Dit resulteerde in een lijstje van ca. 50 soorten. Een opvallende aanwezige was de Anemonen-bekerzwam (foto links, Jef Verkens), die er massaal op de wortelstokken van bosanemonen parasiteerde. Op vlak van plaatjeszwammen is het nog rustig. Soorten

als [Vroege franjehoed](#) en Week oorzwammetje werden de voorbije week meermaals gemeld. Maar het merendeel van de soorten zijn toch hout- en korstzwammen, vaak minuscule kleine ascomyceten, zoals het in deze periode algemene Peppelknopschotelkje (op oude afgevallen knopschubben van Populier) en tal van slijmzwammen die profiteren van het vochtige weer.

Paddenstoelenwerkgroep Mycoflora

Excursiekalender

Zondag 30 augustus Prinsenpark Retie, Kastelsedijk
Zondag 13 september Daguitstap Voerstreek, Kerkplein Schravenvoeren

Dit is telkens zondagvoormiddag van 09.00u tot 12.00u
Meer info: Anja Wijns 014/75 02 15 of 0496/72 48 11

Mycologia Zuid-West-Vlaanderen

Aangesloten bij de Zuid-West-Vlaamse Natuur- en Milieukoepel

Secretariaat Jan Breydellaan 94 8500 Kortrijk

Maandelijke paddenstoelentochten in 2009

Zoeken naar paddenstoelen, schimmels en andere zwammen op woensdagnamiddag

2 september Op zoek in het Provinciedomein 't Veld te Ardoorie
Gids: José Vandepplancke
Afspraak: 13u30' parking van het domein via de Bruggesteeweg

Meer info: Hanssens Christine 056/212313
 Vandendriessche Frank 056/227139
 Vandepplancke José 056/354364
 Desmet Jimmy 0497/105227
 Iserbyt Joseph 056/419916
www.mycologia.tk
mycologia@gmail.com

De Takruitertjes organiseren een cursus i.s.m VZW Durme

Paddenstoelen spreken mensen aan, maar roepen ook veel vragen op. Er doen veel verhalen en anekdotes de ronde over die soms vreemd gevormde levensvormen. Ze hebben iets mythisch en mysterieus, wat in de naamgeving terug te vinden is. Sommige paddenstoelen zijn smakelijk, andere nauwelijks eetbaar of heel giftig.

In september en oktober organiseert V.Z.W. Durme een basiscursus over paddenstoelen, één theoretische les en vier praktijkwandelingen. Om deze cursus te volgen, is het niet nodig over voorkennis te beschikken, een ruime interesse in natuur volstaat. Tijdens de excursies verdiepen we ons in de paddenstoelen in enkele verschillende biotopen: bos en heide, meersen en weiland.

Inschrijvingen:

Het aantal deelnemers aan de cursus is beperkt tot 25, waardoor het van belang is snel in te schrijven. Leden van V.Z.W. Durme betalen twintig euro voor het volgen van deze cursus, niet-leden betalen dertig euro.

Schrijf je in bij: Marieke De Vos, Coördinator Educatie , Molsbergenstraat 1 tel.: 09-348 30 20, marieke.devos@vzwdurme.be

Het bedrag schrijf je over op rekeningnummer 001-2299900-09 van V.Z.W. Durme, met vermelding 'cursus paddenstoelen + aantal personen'

De eerste les vindt plaats op vrijdag 4 september om 19u30 in het bezoekerscentrum van het Molsbroek, Molsbergenstraat 1, 9160 Lokeren

Praktijklessen op de zaterdagen 12 en 26 september, 10 en 24 oktober 2009 van 9u tot 12u

Meer informatie:

bij Marieke De Vos, Coördinator Educatie , Molsbergenstraat 1, 9160 Lokeren Lesgevers; Paddenstoelenwerkgroep "De Takruitertjes"

